

גליון מס' 59

ב"ה, ערב שבת קודש פרשת תרומה - זכור תשפ"א

כיקרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

שיחה מאלפת
על חג הפורים
במשנת חב"ד
עם הגה"ח
רבי שניאור
זלמן גופין
שליט"א

מלא
בזהרים

ראש המטות

שליח הרבי
במילאנו הגה"ח
רבי גרשון מענדל
גרליק זצ"ל

ראש וראשון

ראש הישיבה
הגאון הגדול
רבי חנניה יוסף
אייזנבאך זצ"ל

מה מלמדים גביעי המנורה ההפוכים

"וציווה לעשותן בצורת גביע, כי הם מקבלים ושואבים ממקור העליון להשפיע לאשר תחתם" (שם ל).

בגביע (כוס) בפשטות יש שני עניינים: (א) "יש לו בית קיבול", הוא מקבל לתוכו את היין, (ב) הוא נועד להשפיע את היין שבתוכו, שעל-ידו האדם שותה את היין, ו"הוא משקה ומרווה". עיקר עניינו של הגביע אינו קבלת המשקה אלא ההשפעה, שהרי כדי להחזיק ולשמור את היין משתמשים בחבית או בבקבוק, ואילו הגביע עשוי כדי לשתות ממנו. אמנם הוא מקבל את היין, אבל התכלית היא להשפיע לאדם.

חזו משמעות גביעי המנורה, כביאור הבחיי – "מקבלים כוחות עליונים ומשפיעים בעולם השפל". ועל-פי האמור מובן שעיקר עניינם הוא ההשפעה "בעולם השפל". הדבר מודגש יותר בלשון הריקאנטי: "מקבלים ושואבים ממקור העליון להשפיע לאשר תחתם". אין הוא כותב "מקבלים... ומשפיעים" אלא "מקבלים... להשפיע", לשון המורה שזוהי תכלית הגביע. ייעוד זה של הגביעים בא בהמשך לעניין המנורה בכללותה, שהיא "עדות לכל באי עולם", שעל-ידי הגביעים והחלונות יאיר ויתפשט אור המנורה החוצה "לעולם השפל", שגם שם יתגלה "שהשכינה שורה בישראל".

ולפי זה מובן שעיקר ענין הגביע אינו בשוליו אלא בפיו. פעולת השוליים היא שהגביע יקבל את המשקה, על-ידי שהשוליים מחזיקים את המשקה בכלי, אבל השפעת הגביע מתבצעת באמצעות פיו.

ומכיוון שעיקר ענין הגביע הוא ההשפעה, ואף הקבלה היא לצורך ההשפעה כנ"ל, יש לומר שזה טעמו של הרמב"ם (בפנימיות העניינים), שהגביעים במנורה היו הפוכים. שהרי עמידת הכוס באופן ששוליה למטה ופיה למעלה היא כדי לקבל, אבל כשרוצים להשפיע, הפוכים את הכוס. ומכיוון שכל עניין המנורה הוא להאיר ולהשפיע "לכל באי עולם", וכן גביעי המנורה עיקרם הוא ההשפעה, לכן סובר הרמב"ם שגביעי המנורה היו במבנה הפוך, שהפה היה למטה והשוליים למעלה.

יהודי צריך להשפיע

זה גם הביאור והרמז בכך ש"הגביעים דומין לכוסות אלכסנדרה, שפיהן רחב ושוליהן קצר", היינו שהפה צריך להיות רחב מהשוליים. עניין השוליים הוא – לקבל, ועניין הפה הוא – להשפיע. זוהי ההוראה שלמדים מגביעי המנורה. הנהגתו של יהודי צריכה להיות כמו "כוסות אלכסנדרים", "פיהן רחב ושוליהן קצר" – ההשפעה לזולת צריכה להיות רחבה יותר, "פיהן רחב", מאשר הקבלה לעצמך ("שוליהן קצר"). בעיקר צריך להתמסר בכל ה"רחבות" להשפיע ליהודים אחרים.

ובזכות הנהגה זו של התמסרות להשפעה לזולת זוכה האדם לקבל יותר גם לעצמו. וכמאמר חז"ל "רש ועשיר נפגשו – מאיר עיני שניהם הוי" (ראה תמורה טז, א). כאשר העשיר משפיע לעני, הרי "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית" (ויק"ר לד, ח). הן בנוגע לעניות ועשירות בגשמיות, הן כמאמר חז"ל "אין עשיר אלא בדעת.. אין עני אלא בדעת" (ראה כתובות סח, א). על-ידי שיהודי משפיע לעני בדעת מתוסף גם אצלו, "מאיר עיני שניהם הוי". כי על-ידי ש"פיהן רחב" בהשפעה הוא זוכה לקבל יותר בזכות ברכת ה'.

ועל ידי זה נעשה "ושכנתי בתוכם", שבזכות ההשפעה לזולת בהרחבה, "פיהם רחב", זוכים להשראת השכינה.

(על-פי לקוטי שיחות כרך כא, עמ' 164)

אחד מכלי המשכן המתוארים בפרשת תרומה, שבה ניתן הציווי על עשיית המשכן וכליו, הוא המנורה – "ועשית מנורת זהב טהור" (שמות כה, לא). במבנה המנורה שובצו הגביעים: "שלשה גביעים בקנה האחד.. ובמנורה ארבעה גביעים" (שם לד-ד).

הגמרא אומרת: "גביעין למה הן דומין? כמין כוסות אלכסנדרים" (מנחות כח, ב). מבאר הרמב"ם: "הגביעים דומין לכוסות אלכסנדרה, שפיהן רחב ושוליהן קצר" (הלכות בית הבחירה פ"ג ה"ט). ועל דרך זה כתב בפירושו המשניות (מנחות ס"א): "הגביע הוא כתבנית כוס... שהשוליים שלו צרים". היינו שהצד הסגור של הכוס, ה"שוליים", צר יותר מהצד הפתוח.

ידוע מאמר חז"ל שהפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" רומז להשראת השכינה "בתוך כל אחד ואחד מישראל". היינו שישנו המשכן הפרטי בעבודה הרוחנית של כל יהודי, וכל כלי המשכן ופרטיו, ובכלל זה המנורה וגביעי המנורה, קיימים גם בעבודת האדם. עלינו להבין מה התוכן וההוראה מגביעי המנורה ש"פיהם רחב ושוליהם קצר"?

ציור הגביעים בכתב-יד הרמב"ם

בעניין גביעי המנורה יש דבר פלא: הרמב"ם צייר את המנורה בכתב יד קודשו, בפירושו המשניות וכן ב"משנה תורה" (כמודפס בכמה דפוסים), והוא מצייר את הגביעים בדמות כוסות הפוכים – הפה מופנה כלפי מטה והשוליים כלפי מעלה! הדבר לא נעשה באקראי, אלא כך הוא מצייר את כל הגביעים שבמנורה! ומזה מובן שלשית הרמב"ם כך אכן היו הגביעים במנורה, ככוסות הפוכים. ודרוש ביאור טעם הדבר.

הדבר מעורר שאלה על-פי הגמרא האומרת ש"כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן" (התחתון למטה והעליון למעלה. רש"י), שנאמר "עצי שיטים עומדים" (סוכה מה, ב), ומזה לומדים על כל המצות (כגון לולב ומיניו). ואילו כאן, בגביעי המנורה, זה להפך, השוליים למעלה והפה למטה?

המטרה – להאיר בחוץ

העניין יובן על-פי ביאור עניין המנורה בכללותה, ומזה יובן גם באשר לגביעים. על המנורה אומרים חז"ל: "לא לאורה אני צריך... אלא עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל" (מנחות פו, ב) – עניין המנורה הוא להקריק את אור השכינה "לכל באי עולם".

לכן היו בבית המקדש "חלונות שקופים אטומים" (מלכים א-ו, ד), כמבואר בגמרא שם ובמפרשים, שבדרך כלל החלונות נועדו להכניס אור מבחוץ לתוך הבית, ולכן עושים אותם במתכונת שהם צרים יותר מבחוץ ומתרחבים כלפי פנים, כדי שהאור יתפשט בכל הבית. ואילו בבית המקדש היה להפך, לא היה צורך להכניס אור מבחוץ, אלא מטרת החלונות הייתה שאור המנורה שבמקדש יתפשט ויאיר בעולם ("עדות הוא לכל באי עולם"), ולכן היו החלונות בבית המקדש "קצר מבפנים ומרחיב והולך לצד חוץ, כדי שתהא אורה יוצא מהיכל שתאיר לעולם" (רש"י כת"י מנחות שם).

קבלה והשפעה

ומזה יובן גם על גביעי המנורה. במשמעות הגביעים כותב רבינו בחיי: "הגביע הוא כלי שיש לו בית קבול, והוא משקה ומרווה. כנגד עולם הגלגלים, שהם מקבלים כוחות העליונים ומשפיעים כוח בעולם השפל" (בחי תרומה כה, לא). ובדומה לזה כותב הריקאנטי:

נשמת המשנה

פירוש משניות בעבודת ה' בתורת הרבי

ובפנימיות הדברים היינו שכל עשרת כוחות הנפש מוכנים ומזומנים לתפילה והתאחדות עם ה'. והם קוראים ב"ד, שממשיכים ומכניסים את הנס לכל ארבע האותיות של שם הוי"ה שמתגלות בעולם בענייני השכל, המידות והמעשה כנ"ל. והם שייכים גם לדרגה העליונה שהיא אות ה', חכמה שבנפש, כי הם אנשים "ניסיים", למעלה מההעלם שהעולם מעלים על האלוקות.

ובמקומות המוקפים חומה הדרגה גבוהה עוד יותר, הם שמורים בתכלית על ידי חומות ואין חשש שאם יתגלו הכוחות המקיפים העליונים תהיה איזו שהיא ניקה לחיצונים ויצא מכך נזק. ולכן שם מאיר גם ה"קצו של יו"ד" שהוא עצם הנפש ממש, ושם קוראים בחמישה עשר - למעלה מארבע הבחינות של אותיות שם הוי"ה וכולל אותן גם כן.

אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה

כשאין עשרה בטלנים בבית הכנסת ואז הגדרת המקום אינה עיר אלא כפר, זאת אומרת שבעבודת ה' המצב שם נמוך יותר ותושבי המקום קשורים יותר לטבע ולא לנס, ולכן הם זקוקים ללכת אל העיר ושכן עיר, איש נסי, יקרא בפניהם את המגילה וימשיך בהם את ההנהגה הניסית לחיי נפשם.

ואז תלוי מתי "יום הכניסה" שלהם לדין ומשפט, כי העליה מבחינת כפר לבחינת עיר דורשת משפט, בירור וליבון. יש שיתאים להם בירור והתגלות הנס רק בכוחות המעשה (יום י"א), יש שימושך להם גם במידות (יום י"ב) ויש שיהיו שייכים גם לגילוי בשכלם (יום י"ג).

ובכל אופן הם לא יגיעו למדרגת בן העיר עצמו שקורא ב"ד, כנגד האות העליונה של שם הוי"ה, שהנס נכנס בכל מהות נפשו ולכוח החכמה עצמו שלמעלה מהשכל הגלוי. וכל שכן שלא יגיעו למדרגת בן כרך, שאצלו הנס נכנס לקצו של יו"ד שבנפש, הוא עצם הרצון והנפש ממש, שלמעלה מהביטוי הנפשי של ארבע אותיות שם הוי"ה.

[בהמשך המכתב מבאר רבינו את המשך העניין בגמרא, שבני הכפרים מספקין מים ומזון לאחיהם שבכרכין, וגם שדין הכפרים כולו הוא רק בזמן שהשנים כתיקונן.

יש גם לציין שבתחילת המכתב כתב רבינו שכל המשנה מבוארת על פי סוד, באופן אחר, בספר מגיד משרים פרשת ויקהל].

(על פי רשימות חוברת ו. אגרות קודש חלק א עמ' קח)

עניינה של קריאת המגילה הוא לספר את הנס ולגלותו בעולם, וגם "קריאה" היא מלשון "לקרוא" לדבר שיבוא ולהמשיכו לתוך העולם.

הנס של פורים היה למעלה מהטבע אבל מלוכש בטבע. ומשמעות הדבר בעבודת ה' - עבודה שהתחלתה למעלה מטעם ודעת, עם תוקף של רצון ומסירות נפש, ואחר כך המשכת רצון זה גם לשכל ושאר חלקי נפש האדם, אך באופן כזה שעבודת ה' נשארת ביסודה בקבלת עול מוחלטת וברצון שלמעלה מהשכל.

מגילה נקראת באחד עשר

קריאת המגילה מתחילה מיום י"א בחודש, היות והעניין כאן הוא נס שלמעלה מהטבע שעל כך רומז המספר י"א, שהרי עשרה טפחים שמעל הקרקע עדיין הם בכלל הקרקע, ולכן "שכינה לא ירדה למטה מעשרה" ורשות הרבים היא עד י' טפחים. ומעל עשרה, כשמתחיל אחד עשר, הוא זמן ומקום לגילוי שכינה.

באחד עשר, בשנים עשר, בשלושה עשר, בארבעה עשר, בחמישה עשר

קריאת המגילה בארבעת הימים הראשונים היא גילוי ארבע האותיות של שם הוי"ה המהווה את העולם. ובשושן וזכרים המוקפים חומה קורין בט"ו, כי בהם מאיר גם "קצו של יו"ד" שלמעלה מארבע האותיות.

משמעות הדבר בעבודת ה' היא גילוי הנס בתוך העולם והמשכת ההנהגה הניסית בתוך הטבע, וכל אות ויום מבטא עניין אחר: הגבוה ביותר הוא יום י"ד שאליו שייכים בני העיר, ועניינו הוא שהלמעלה מן הטבע מונח ומאיר אצל האדם כבר בהנחה שכלית, במושכל ראשון של האדם שמעל ה"מודע", והוא כוח ה"חכמה" המבואר בחסידות, שלמעלה מהשכל.

ולפני זה יש שלושה ימים, י"א עד י"ג, שהם גילוי שם הוי"ה בכוחות השכל (י"ג), וקודם לכן במידות, אהבה ויראה (י"ב). ולפני הכל במעשה בפועל, בלבושי הנפש שהם המחשבה, הדיבור והמעשה של האדם (י"א).

כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמישה עשר. כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר

הגדרתם של כפרים ועיירות גדולות היא שיש בהם עשרה בטלנים בבית הכנסת,

מגילה פרק א משנה א
מגילה נקראת באחד
עשר, בשנים עשר,
בשלושה עשר,
בארבעה עשר,
בחמישה עשר, לא
פחות ולא יותר.

כרכין המוקפין חומה
מימות יהושע בן
נון קורין בחמישה
עשר. כפרים ועיירות
גדולות קורין בארבעה
עשר, אלא שהכפרים
מקדימין ליום הכניסה.

**אלפי יעדים,
נתיב אחד!**
נתיב מדיה - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

**אלפי בתי כנסת
נהנים כל שבוע
מחלוקת עלוני השבת
בצורה הטובה
והמשתלמת ביותר.**

נתיב מדיה
רצונו שהעלון שלך יגיע ליעדך?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.
074-703-5009

קִימוֹ וְקִבְלוֹ

מהו המאפיין הפנימי של חג פורים? כיצד ניתן לחבר את הסיפור שאירע אז בשושן לחיי היום-יום שלנו? ומדוע השמחה קשורה במיוחד דווקא לפורים?
• הגאון החסיד רבי שניאור זלמן גופין שליט"א בשיחת עומק על חג הפורים, על שמחה ועל הדרך להביא את הדברים בפועל

מנחם מענדל ברונפמן

היכן אנו עומדים וכיצד אנו מתמודדים עם חשכתה.

כשהאור לא מאיר

מהי בעצם גלות?

הגלות אין מובנה רק במובן גיאוגרפי, אלא עיקר עניין הגלות הוא במובן הרוחני. הגלות האמיתית באה לידי ביטוי בגלות היחיד. החוטא, כל חוטא, הוא בגלות. הוא נידח בקצה השמים. גלות היא חוסר בית והחוטא הוא בן בלי בית. יכול שיהיו לו לחוטא ארמונות ויילות הדורות – אבל בית אין לו.

בתמצית העניין, הגלות היא כיסוי המכסה על הקשר הגלוי בין יהודי לקב"ה, ויש לכך שני היבטים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה:

מצד אחד, על הקשר שמצד היהודי לקב"ה מעיב העלם והסתור. אם חלילה יהודי לא מצליח להתגבר על יצרו ונכשל בחטא כלפי הקב"ה – הוא נמצא בגלות.

כך גם מלמעלה למטה – בזמן הגלות אור ה' לא מאיר בגלוי בנפשו של היהודי. בזמן הגלות הקשר מצד הקב"ה לישראל כביכול אינו בגלוי, הוא לא מאיר לנו את הגילויים הרוחניים, ולכן מתאפשר מצב של "דוויים וסחופים בין העמים", של אויבים הקמים עלינו לכלותינו – כבשה אחת בין שבעים זאבים, של בעיות בגשמיות וברוחניות.

ושני הדברים קשורים זה בזה – ההעלם וההסתור של הגלות מקשה על היהודי לעבוד עבודתו כדבעי ולעמוד בכל הניסיונות

סיפור הנס הגדול המסופר לנו במגילה, המהפך העצום מסף-כליה לתקומה ומאכל ליום טוב, מסביר לנו היטב מדוע קבעו לאחר מכן לדורות את חג הפורים לזכר ולציון מאורע עצום זה. "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם כאשר קיים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה".

אכן, על דברי חז"ל "הקורא את המגילה למפרע לא יצא" (שאם קרא את המגילה שלא כסדרה, שהקדים את המאוחר ואיחר את המוקדם, לא יצא ידי חובת קריאת המגילה) אמר הבעל שם טוב: הקורא את המגילה למפרע – כאילו היא דבר ששייך לעבר, סיפור היסטורי – לא יצא, הוא פספס את כל העניין. את המגילה צריך לקרוא באופן עכשווי, לחיות אותה לפי עומקה הפנימי כאן ועכשיו.

כיצד אפוא מסבירה ומאירה תורת החסידות את תוכנו הפנימי של חג הפורים, ואת היותו עכשווי עבורנו?

עניינו של חג הפורים נדון בהרחבה ובעמקות בהרבה מדרושי החסידות, ובראש ובראשונה בסדרת המאמרים של אדמו"ר הזקן על מגילת אסתר בספרו "תורה אור".

אחד המאפיינים הייחודיים של חג הפורים על פני כלל החגים שמוזכרים בתנ"ך הוא העובדה שפורים הוא החג היחיד שארע בזמן הגלות. כל מאורעות דברי ימי הפורים אירעו בפרס, ובמדינות האחרות שתחת מלכות אחשורוש, לשם הגיעו היהודים שהוגלו מארץ הקודש אחר חורבן הבית הראשון.

זאת הנקודה המרכזית העוברת כחוט השני בין דרושי החסידות על אודות החג: פורים מלמד אותנו מהי עבודת ה' בזמן הגלות,

בפורים מתגלה רובד עמוק ונעלה יותר של הקשר שבין יהודי לה' - "הקשר העצמי", שיהודי והקב"ה הם דבר אחד ממש. בבחינה זו אין צורך ליצור פעולה של חיבור והתקשרות, כי יהודי וה' הם בעצם דבר אחד

להיות על פי השיקולים הרגילים. זו הכוונה עבודה "שמצד עצם הנשמה" - גילוי התנועה הפנימית והעצמית של מסירות נפש לקב"ה שלמעלה מטעם ודעת; וזוהי נקודת התמצית של פורים - גילוי הקשר הפנימי העצמתי בין היהודי לקב"ה. אם כן, גילוי זה של הקשר העצמי התגלה בפורים משני הצדדים: הן מצד בני ישראל שלמרות שבמצבם הגלוי והחיצוני היו רחוקים מה' - בכל זאת מסרו את נפשם ולא היו מוכנים להמיר את דתם; והן מצד הקב"ה שהציל אותם בתשועה גדולה ורוח והצלה, וליהודים היתה אורה ושמחה, אף שמצד שיקול וחשבון רגיל לא היו זכאים לכך. וזאת, כי הקשר העצמי בין יהודי לה' הוא מעל לכל שיקול ומעל לכל חשבון או מעשה כזה או אחר.

בין שמחה לפורים

לאור הסבר זה על מהותו של חג הפורים, השאלה המתבקשת היא: מה הקשר בין הנקודה הפנימית הזאת של חג הפורים לבין השמחה, שמחה פורצת גדר, שהיא היא אולי המאפיין הבולט ביותר של חג הפורים?

כדי להבין עניין זה - הקשר בין שמחה לבין פורים - צריך קודם כל להגדיר מהי שמחה.

בתהילים נאמר: "ויין ישמח לבב אנוש", ובהלכה נקבע כי "אין שמחה אלא בבשר ויין". ההסבר לכך הוא שעל פי מהותה, עניינה של השמחה הוא ההתגלות וההתרחבות של האדם; כוחות הנפש של האדם באים לידי גילוי. לכן יין נזכר בנשימה אחת עם השמחה, משום שכידוע "נכנס יין יצא סוד" - היין מסייע לאדם להסיר חסמים חיצוניים ולגלות צדדים פנימיים יותר של אישיותו, ומפני סיבה זו היין אכן מביא לידי שמחה, שהיא התגלות הפנימיות של האדם.

הקשים; ומאידך, החטאים גורמים ומוסיפים בגלות השכינה ולא־יהרגשת אלוקות בנפש האדם.

כשמתבוננים קצת בעניין זה אפשר חלילה ליפול לייאוש: כיצד זה ניתן להתמודד במצב כזה בו הקשר שלנו עם הקב"ה מוסתר ומועלם? איך באמת שורדים בחושך כזה?

כאן בא חג הפורים, היום־טוב היחיד שהתחולל בזמן גלות, ועושה מהפכה בתפיסה שלנו את מצב הגלות. אכן, בזמן הגלות הקשר הגלוי בין הקב"ה לישראל הוא בהעלם, אבל גם גלות הכי קשה לא יכולה לפגוע בקשר העמוק והעצמי שלנו עם הקב"ה. נכון, בגלות שוררים כפור איום וחושך נורא, אבל על־ידי העבודה שמצד עצם הנשמה מתגלה הקשר העצמי של הקב"ה עם ישראל שהוא מעל כל הדברים ולא מושפע מהם כלל. זהו קשר שקיים בכל תוקפו גם בזמן הגלות.

לקרוע את המסכות

מה זאת אומרת "עבודה שמצד עצם הנשמה", וכיצד הדברים קשורים דווקא לפורים?

אם ננתח את המסופר בסיפור המגילה, נוכל לגלות כי בליבו של נס חג פורים עומדים שני יסודות מרכזיים:

א. בזמן ההתרחשות של מאורעות נס פורים, המצב הרוחני הגלוי של עם ישראל היה ירוד. הייתה התבוללות וטמיעה בתרבות נכר, זלזול בקיום תורה ומצוות ושקיעה בענייני חומריות עד צוואר. כאשר המן החל לעלות לגדולה ותבע את תביעותיו, ראה את מרדכי שלא קם ולא זע ממנו. המן הבין שהמוכנות הזאת של מרדכי להיכנס לסיכון כה גבוה בעניינים פקוחות מעידה על עוצמת נפש ועל דבקות עוצמתית באמונתו בה'.

הדבר כמובן העלה את חמתו של המן, אך מלכתחילה סבר שתכונה כזאת לבטח מצויה רק אצל יחיד סגולה בעלי שיעור קומה. אולם עד מהרה התברר לו שטעות היא בידו: "וירא המן כי אין מרדכי כרע ומשתחוה לו וימלא המן חמה. ויבו בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי". להמן התברר כי אותה תכונה נעלית של דבקות בלתי מתפשרת עד כדי כניסה לסיכון מוחשי ומהותי איננה מאפיין של יחיד סגולה, איש נעלה, אלא של כל העם. "עם מרדכי" - כל העם הוא בבחינת מרדכי.

למרות שבני ישראל לא היו באותה תקופה בשיאם מבחינה רוחנית, בלשון המעטה, אבל כאשר כלתה אליהם הרעה, נתגלתה בהם דבקות והתעוררות לקב"ה עד כדי מסירות נפש בפועל ממש. דבר זה ארע כי במצב זה האירה בהם עצמיות הנשמה.

במצב רגיל יכול להיות שאבק ולכלוך רוחני נערמים על הנשמה וגורמים לאורה שלא להיות גלוי, אם כמעט ואם בהרבה, וכך קורה שלפעמים יהודי נראה בחיצוניות מנותק כביכול מה'. אבל כאשר מאורע כלשהו גורם לניעור האבק, אז מתגלה הנשמה האלוקית, חלק אלוהי ממעל ממש, במלוא עוזה ועוצמתה, ועד כדי כך שאדם שאתמול היה מתועב ומשווק מוכן היום למסור את נפשו למען ה' והריהו בבחינת אהוב ונחמד וידיד ורע. לאמיתתם של דברים לא התחולל כאן חידוש, משום שבעצם יהודי הוא בן של הקב"ה הקשור עמו בקשר עצמתי ובכלי ניתן לניתוק, וכאשר נקרעו הכיסויים שהסתירו על כך בא הדבר לידי גילוי.

גזירת המן הייתה אפוא אותה קריעת מסכות וניעור האבק מעל נשמת עם ישראל שבאותו הדור. פתאום התגלה שלמרות שבגלוי הם עשו כך וכך דברים שנראים כסותרים את הקשר שבין יהודי לקב"ה, היה זה רק מצד הכוחות הגלויים שלהם. בעצמותם ובפנימיות נפשם הם לא היו שם מעולם; ברגע שניערו אותם הם חזרו לצור מחצבתם ועד כדי נכונות למסירות נפש.

זהו אם כן היבט אחד שבחג הפורים, שבו התגלה מצד היהודי הקשר העצמתי שיש לו עם הקב"ה, עד כדי שהיו מוכנים למסור את נפשם והעיקר שלא להתבולל.

ב. היסוד השני הוא - עצם הנס המהווה את הביטוי הגדול ביותר לגילוי הקשר העצמתי שמצד הקב"ה לבני־ישראל. בלי הבט על כך שנהנו מסעודתו של אותו רשע והיו שקועים לגמרי בתרבות נכר, שנשמת עם ישראל "נרדמה" לגמרי, מכל מקום "בלילה ההוא נדדה שנת המלך". גם "בלילה ההוא", גם בחשכה הרוחנית הגדולה ביותר, "נדדה שנת" מלכו של עולם. הקב"ה סיבב את המאורעות לנס הכי גדול, "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", שלא מצד החשבון והסדר הרגיל לפי מה שהיה ראוי

החסידות היא לא משהו שכלי, קר ומנותק. עיקר תכליתה הוא שהלומדים יקחו את הדברים שהם לומדים אליהם, שהרעיונות העמוקים יגעו בהם וישפיעו עליהם. את החסידות יש לספוג בתוכנו

נקודה זו ניתן לראותה בחיי היום-יום. כאשר אדם שמח הוא הרבה יותר פתוח ורחב-לב, הוא מצוי ב"תנועה" של גילוי. התבוננו למשל באדם שמארח את אורחי חתונת בנו. הוא מאיר פנים לכולם, הוא משקיע מאמץ והון כדי שהאנשים ישתתפו בשמחה וישמחו גם הם. בשעת מעשה הוא לא עושה זאת רק מפני שיקרולים, למרות שכמובן גם הם קיימים ברקע. בשעת מעשה הוא נוהג כך מתוך הלב, הוא שמח! ומתוך השמחה שהוא שרוי בה הריהו נמצא בתנועה של התרחבות ושל התגלות. לכן הוא רוצה שהשמחה תהיה משותפת לכולם.

הדוגמאות הן רבות, ויש גם דוגמאות קטנות מחיי היום-יום. בשעה שאדם שרוי בשמחה הדברים הולכים יותר בקל, המוח יותר צלול, הידיים יותר זריזות, יש רצון ואנרגיה טובה.

העצבות היא הקוטב ההופכי במאה ושמונים מעלות. העצבות יוצרת כיווץ, עננה מתיישבת על האדם וחוסמת את כל מרחביו. אם חלילה אדם שרוי בעצבות, נופלת עליו כבדות, הוא פחות מרוכז ויותר מרוגז, כוח היצירה שלו נמצא בשפל, ידיו אינן נשמעות לו. הוא אינו רוצה לעשות דבר.

השמחה כתנועת התגלות

לכאורה, אבל, רואים במציאות שכשאדם מצוי בכעס הדבר מניע אותו לפעולה ומתגלים בו כוחות שכלל לא ידעו שקיימים בו: הוא נוקם ונוטר, עושה פעולות שפעמים רבות כרוכות בתחכום וביעירותיות. כיצד הדברים מסתדרים, הלא גם באדם כזה אנו מוצאים התגלות של כוחות נפשו (אמנם לא בהקשר חיובי, אבל אחרי ככלות הכול זו התגלות כוחותיו)?

אדרבה, כעס הוא דוגמה מצוינת שמדגימה היטב מה עניינה של ה"התגלות" שבשעת השמחה שהוסברה למעלה.

נכון, כאשר אדם כועס יש ומתגלים בו כוחות גדולים. אדם שעד כה מוכר היה כשתקן ושקט לפתע מדבר בקול להט וסער, ומייצר המולה סביב נושא הכעס. אבל אם נעמיק את מבטנו נראה, שאדם זה אינו במצב שמתגלים בו כוחות נפשו, שהוא במצב של "התרחבות פנימית", אלא לחלוטין להפך. כשאדם מצוי בכעס כזה, הכעס כובש את כל כולו. כל אישיותו מכווצת לעניין אחד ולמעשה אחד - לאותו עניין שעליו הוא כועס ואינו מצליח להרפות ממנו. הוא לא מסוגל לחשוב על שום דבר מלבד נושא הכעס. לא רק שאין פה התגלות של הנפש וכוחותיה למרחבים נוספים, אלא להפך: הכעס משתלט עליו לגמרי, הוא כולו סגור בעניין אחד, עד כדי כך שלפעמים במצבים כאלה "זה לא אותו האדם" שאנו מכירים.

(נקודת מבט זו מאירה אגב עוד יותר את מאמר חז"ל "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה" - הכעס שואב את כל האדם לעניין הגורם את הכעס, האדם מרוכז לגמרי בדבר שמכעיס אותו, ואיפה הקב"ה? אם רק הייתה מציאות ה' מונחת בדעתו כראוי, הוא היה "לוקח את העניין בפרופורציות" ולא היה נשאב כולו לעניינים השוליים, עד כדי גיחוך. הישות העצמית שלו, שהיא המקור להרבה מאוד מן הכעסים שלתוכם נקלע האדם - הייתה פחות תופסת מקום בעיניו). לעומת זאת כשאדם שמח, הוא פתוח יותר. לא סתם אנו יודעים שכדאי לגשת לבקש משהו מאדם שמח ולא מאדם עצוב, מפני שאדם שמח נמצא בתנועה של "פתירות". כוחותיו בהתפשטות ובהתגלות.

לאדמו"ר הזקן היה חסיד, ר' שמעון אליהו מחסלויץ', שהיה ידוע בין החסידים על שום אופיו החם והשמח. באידיש מכנים זאת "א לעבעדיקער מענטש", "איש חיי", שאוהב את הבריות. כשהיה מגיע לאדמו"ר הזקן היה מביא עמו שובל של שמחה. הוא היה

פוגש כל אחד מידידיו בשמחה ובמאור עיניים, אומר חידוד נאה שמעלה נהרה על הפנים, ותמיד היה עומד במרכז של קבוצת אנשים והמולה של שמחה מסביבו. הוא לא היה יכול לשמוע כשמדברים לשון הרע על מישוהו, והיה אומר בכאב למי שהיה עושה זאת: מדוע אתה מתחיל מהצד השמאלי? תתחיל מהצד הימני - מה הוא אשם שמראים לך את הרע שלך?

באחת ההודמנויות ישב הרבי בביתו, בחדר לימודו שבקומה השנייה, והתייגע בהבנת סוגיא כלשהי. ככל שניסה להתעמק ולפתור את הסוגיא - הדברים עדיין לא ישרו בעיניו ולא הגיע לבוריו של העניין. תוך כדי היותו עסוק וטרוד כולו במחשבה באותו עניין שנתקשה בו, הגיע לאזניו מן החלון קול המולה גדולה. אדמו"ר הזקן ניגש אל החלון כדי לראות במה המדובר, והנה הוא רואה שר' שמעון אליהו הגיע ואותו מלווה המולה וצהלה של שמחה וריקוד, וכולם שמחים.

בראותו זאת שמח אדמו"ר הזקן שמחה גדולה. אהבת האחים הגלויה והשמחה בין החסידים הסבו לו קורת רוח מרובה. אמר אדמו"ר הזקן: "הרבה קיבלתי מרבתי, מחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולם".

היינו, שהשמחה ואהבת הרעים שנגלתה לפניו הסבו לו שמחה גדולה. בזכות זה, כשחזר ללימודו, לפתע האיר לו כל העניין והסוגיא התבררה במלא עומקה.

שלוש דרגות בשמחה

ואיך העניין קשור לפורים?

כפי שהזכר, שמחה היא גילוי הפנימיות. ועניינה של שמחה דקדושה הוא - שאצל היהודי מתגלה מהותו הפנימית, שהוא מרגיש שהוא קשור עם הקב"ה, ולכן הוא שמח.

אלא שבשמחה של קדושה עצמה ישנן שלוש דרגות כלליות:

א. הדרגה הראשונה היא שמחה של מצווה: יהודי המניח תפילין מתוך שמחה על כך שזכה לקיים מצווה, להתחבר ולהתקשר עם הקב"ה, מצווה מלשון צוותא וחיבור. אם אדם מקיים מצווה בלי שמחה, הוא אמנם מתחבר עם הקב"ה גם במקרה כזה, אבל היות שהדבר נעשה בלי כל רגש, החיבור אינו מורגש בו כלל. לעומת זאת, כשאדם מקיים מצווה בשמחה, כשהוא שמח מכך שהוא מקיים את רצון ה', השמחה מגלה את התקשרותו עם ה'. הפנימיות שלו נעשית יותר גלויה.

השמחה אפוא גורמת לכך שהוא ירגיש את הקשר עם הקב"ה. אפילו אם השמחה היא במידת מה מעושה, כלומר שאדם פועל על עצמו להיות שמח כשהוא ניגש לקיים מצווה: הוא לא חושב: 'איזה עול כבד הטיל עלי הבורא', אלא להפך: 'אשרי שזכיתי להיות מקיים מצוות ואת רצון ה' ושיש לחיי ולעשיותי תכלית ומשמעות של אמת' - פעולה זו עצמה גורמת לכך שהקשר עם הקב"ה נהיה יותר גלוי.

אמנם, בדרגה זו השמחה אינה אלא הרגשה המלווה את מעשה הקיום של המצווה, היא מגלה את מה שהמצווה יוצרת; ועיקר העניין, עיקר החיבור עם ה' - הוא גוף הקיום עצמו.

ב. הדרגה השנייה של שמחה דקדושה היא כאשר נצטוונו לשמוח: "ושמחת בחגך והיית אך שמח". כאן השמחה היא עצמה המצווה. כלומר, השמחה היא לא רק גילוי של הקשר שנוצר על-ידי המצווה, אלא היא עצמה התכלית, כי המצווה היא לשמוח.

במצב זה השמחה הרבה יותר חזקה, כי יש בה שני העניינים: היא לא רק דבר טפל לעצם העניין - הרגשה שנלווית לקיום המצווה, אלא השמחה היא גם העניין עצמו. כשאדם מודע לכך שהשמחה הזאת לא רק מגלה את הקשר עם הקב"ה אלא גם יוצרת אותו, בוודאי שהוא מגיע לשמחה הרבה יותר גדולה מאשר סתם שמחה של מצווה. וכאשר השמחה דקדושה גדולה וחזקה יותר - גם ההתקשרות באלוקות גדולה וחזקה יותר.

ג. הדרגה השלישית בשמחה דקדושה היא שמחת הפורים, וזוהי רמה אחרת לגמרי של שמחה.

בשמחה של מצווה - הן אם השמחה היא רק טפלה למצווה והן אם היא עצמה המצווה - היהודי והקב"ה הם כביכול שני דברים נפרדים. יש את הקב"ה שהוא מצווה המצוות, ויש את היהודי שהוא מקיים את המצוות, ועל-ידי שיהודי מקיים את המצוות נוצרת התחברות והתקשרות בינו לבין ה'.

אולם בפורים מתגלה רובד עמוק ונעלה יותר של הקשר שבין יהודי לה' - "הקשר העצמי", שיהודי והקב"ה הם דבר אחד ממש.

המעשה הוא העיקר

לסיום הדברים, נבקש לדעת: כיצד מורידים את העניין לכוח המעשה? ההסבר על מהות השמחה של יום פורים הוא כמובן מאיר עיניים, אבל בוודאי אפשר לשאול: איך אני מכניס את עצמי למצב של שמחה בגלל הקשר העצמי שלי עם הקב"ה? האם זה לא משהו מופלג מדי?

שאלה זאת נוגעת ביסוד גדול מאוד בעולם חסידות חב"ד. בתורת חב"ד אנו מוצאים התעסקות חוזרת ונשנית, בעומק וברוח, בביאור עניין הבריאה ואחדות ה', ביטול העולמות וגדולת ה' וכו' וכו'. ולכאורה, הרי אפשר לשאול את אותה שאלה: האם אין זה משהו מופלג מדי, מהי תכלית הלימוד באריכות ובמפורט כל-כך?

הנקודה היא בתמצית (למעשה, אפשר להאריך בעניין זה רבות; אך לא זהו עיקר הדיון כרגע), שעלידי לימוד סוגיות אלו ברצינות אליבא דנפשיה, ועל ידי הבנתן היטב בשכל והתבוננות בהן – מעוררים את הדברים בקרבנו, מקרבים את הדברים אל המוח והלב. אל עצמנו.

החסידות היא לא משהו שכלי, קר ומנותק. עיקר תכליתה הוא שהלומדים יקחו את הדברים שהם לומדים אליהם, שהרעיונות העמוקים יגעו בהם וישפיעו עליהם. את החסידות יש לספוג בתוכנו, לקחת את הסברות העמוקות ולהפוך אותן לאבני דרך ממשיות בחיי היום-יום. זאת כמובן דרך ארוכה, אבל אם מתמידים אכן האישיות מתרוממת.

כשלומדים מהי הנשמה ומה זאת ההתקשרות לקב"ה ובאופן שחושבים על עצמנו בעת הלימוד: מי היא הנשמה שלי, המהות שלי, ומה המשמעות של ההתקשרות שלי לה' – עלידי זה גופא מעוררים את הנקודה ומתקרבים אליה, וזה הופך להיות יותר ויותר משהו השייך אלינו.

ככל שאנו מעוררים יותר למטה – כלומר מתבוננים בדבר זה, משיגים אותו שכלית ומודעים עמו רעיונית – כך הדבר נהיה מוחשי יותר ומעשי יותר. לאחר מכן, כאשר יושבים בצוותא בהתוועדות אחד עם השני, ו"גדולה לגימה שמקרכת", התוצאה היא שדברים פנימיים באים לידי התגלות. כאמור קודם, יין יש בו תכונה המסייעת להוריד את ההגבלות, להסיר את המסכות, לגלות את הפנימיות. ולכן, כאשר יושבים יחדיו ואומרים קצת "לחיים" ומטכסים עצה כיצד מקרבים ללב את העניינים הפנימיים אודותיהם לומדים, באמצעות כל זה אנו נוקטים במעשים שבהחלט מסייעים לפעול את העניין בעצמנו בפועל.

זהו כמובן גם המענה לשאלתך – כיצד גורמים ל"הסבר המופלג" על השמחה של פורים להיות משהו מעשי, ששוכן בנו, שנשמח מזה שאנו קשורים בקשר כל ינתק עם הקב"ה ויהיה מצבנו אשר יהיה: כשעסוקים בזה ולומדים את העניין היטב, ולאחר מכן מתבוננים קצת אליבא דנפשיה, ומתוועדים יחד – אז אין שום ספק שנכנסים לגמרי אחרת לפורים, ואר"ז חג מאיר לנו באור שונה ומתעוררת שמחה שונה. ■

אדמו"ר הזקן ניגש אל החלון כדי לראות במה המדובר, והנה הוא רואה שר' שמעון אליהו הגיע ואותו מלווה המולה וצהלה של שמחה וריקוד, וכולם שמחים. בראותו זאת שמח אדמו"ר הזקן שמחה גדולה

בבחינה זו אין צורך ליצור פעולה של חיבור והתקשרות, כי יהודי וה' הם בעצם דבר אחד, "ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד". השמחה של פורים נובעת מההתגלות העצמית הזאת, מהיותו של היהודי עצם אחד עם הקב"ה.

יש החושבים שהקב"ה הוא "מפחיד", א"ל קנא ונוקם, המצפה לבוא חשבון עם עוברי רצונו וכו'. אבל האמת שאצל חסידים אומרים על-דרך הצחות שהקב"ה "איז א פריילעכער", שהקב"ה הוא שמח, הוא שיא השמחה. וכך דרשו את הפסוק "כי רגע באפו חיים ברצונו": חרון האף של הקב"ה – "באפו" – הוא עניין של רגע, עניין רגעי וצדדי; אבל "חיים" – ברצונו, הרצון שלו הוא חיים. הקב"ה הוא מלך חפץ בחיים, באור פני מלך חיים. מהותו היא הטוב העליון, העונג העליון, וההתאחדות המוחלטת עמו היא מקור השמחה השלמה והמושלמת.

בפורים השמחה היא לא מצד הציווי, כי כאמור ציווי – "מלשון צוואת וחיבור" – שייך בין שני דברים נפרדים שיש לחברם. בפורים השמחה מגיעה ממקום נעלה ביותר: כשמתגלה הבחינה הזאת בה יהודי והקב"ה הם אחד – ממילא מתגלה השמחה הכי גדולה, שמחה פורצת גדר, כי זוהי המהות הפנימית והאמיתית. זהו אפוא הקשר שבין מהותו של יום פורים, התגלות הקשר העצמי של הקב"ה ויהודי, לבין השמחה.

עד דלא ידע

כעת נשאלת שאלה אחרת. מהי המשמעות של מאמר חז"ל "חייב איניש לבסומי עד דלא ידע" שאולי מהווה את הנקודה המרכזית של פורים? למה צריכים להגיע למצב "דלא ידע"?

מה זאת ידיעה? מה משמעות האמירה שאדם "יודע" משהו? ובכן, ידיעה היא דבר חיצוני שהתווסף לו לאדם על-ידי חושי ההכרה ובצירוף יכולות הפרשנות והעיבוד של המחשבה. כל ידיעה על דבר שאיננו מצוי בתוך תוכו, על האדם לרכוש באחת מן הדרכים הפרושות בפניו (ראיה, שמיעה, הבנת דבר מתוך דבר, וכיוצא).

אולם יש דברים שהאדם לא צריך "לדעת". האדם אינו צריך ללמוד שהוא נמצא ואין הוא נדרש להוכחות כדי לוודא שאכן הוא קיים. זה הוא עצמו.

בדרך זו מסביר הרבי זי"ע מהי המהות של אמונה. יש החושבים שאמונה משמעותה קבלה שלא על-פי שכל של יסודות שלא ניתן להשיגם באופן תבוני, ולכן מקבלים אותם בבחינת "שתוק כך עלה במחשבה". אסור לדבר על זה ואסור להרהר על זה, ככה זה וזה. לפי כזאת תפיסה אכן האמונה נחותה מן הידיעה; אדם שהבין איזשהו רעיון או ראה איזשהו מראה משוכנע בצורה הרבה יותר עמוקה מן המאמין בדרך הזאת. אבל האמת היא שאמונה הרבה יותר נעלית מידיעה. כאמור, ידיעה תיתכן בדבר שהוא מחוץ לאדם ועל האדם להכיריו באמצעות כוחות ההכרה המתווכים לאדם את העולם החיצוני לו. אבל אמונה משמעותה היא שהאדם מגיע לשלב בו "המצב הטבעי האמיתי שלו" מתגלה; הנשמה הקדושה, שהיא היא חלק אלוהי ממלך ממש, נמצאת ומאירה אצלו בגילוי. כאשר הנשמה מתגלה, איזה עוד צורך יש לאדם ללכת ו"להכיר" את ה' כדבר החיצוני לו? ה' הלוא הוא עצמו יש לו נשמה קדושה שהיא חלק אלוהי ממלך! וכשזה הוא בעצמו, האם הוא צריך לידיעה כדי להיות משוכנע בכך?!

זאת אפוא המשמעות של להיות בבחינת "לא ידע": זוהי ודאות שמעל הידיעה, התגלות הקשר העצמי בין הקב"ה לבין היהודי.

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
למכובדנו הנעלה, עורך הגליון "כי קרוב"

הרה"ח ר' בנימין ליפקין הי"ו
ולמשפחתו הכבודה שיחיו
לרגל השמחה השרויה במעונם
בהולדת הנכד הראשון שיחי'
למזל טוב

בן לבנו הרב מנחם מענדל שיחי'
יזכו ההורים להכניסו בבריתו של אאע"ה
ויגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים
מתוך נחת חסידי והרחבה

לא כל יום פורים

הכומר הבין לליבו של האברך המבויש, ותוך זמן קצר רתם את כבוד התורה ל"כבוד עשרו ורוב בניו". הייתי בשדה התעופה, כשהתקשרו לספר לי על הבחור שבתוך יום וחצי לא נותר מהצלחתו דבר. אם נתמסר לרגשות ולצרכים שלנו, היצר הרע יוכל למכור לנו את 'סחורתו' בקלות. התוועדות-פורים מיוחדת ומרוממת

עודד יהודים לקבל עליהם קבלות עצמיות, אבל כשהם רצו להישאר נסתרים ולא רצו לקבל כבוד על העבודה שלהם, הרבי לא תמך בזה. הרבי רצה שגם אחרים ילמדו מהם.

מכיוון שבאופן טבעי אנחנו נמשכים יותר לתענוג, פורים זו הזדמנות להתחזק בנקודה של מרדכי. לברוך מהכבוד, מהגאווה ומהישות שממלאת אותנו. הסדר הוא כזה: מאחר שיש נפש אלוקית ונפש בהמית, צריך להכניס את הקדושה לתוך הנפש הבהמית על פי המושגים שלה, שגם היא תגיד שתורה ומצוות זה טוב. צריך לתת לה להבין שאם תלך בדרך התורה, גם לה יהיה טוב. אבל עם זה, אם כל הזמן חושבים שהמטרה היא רק לדאוג לטוב של הנפש הבהמית, אפשר להתרגל לזה חס ושלום. מתחילים לחשוב שהכבוד והנעימות הם התכלית, ומי יודע איפה הנפש הבהמית תחפש עוד. אם לא נשים לב, האמצעי יהפוך לתכלית.

ליצר יש פתיונות

יש סיפור על אברך שהיה למדן גדול וחותרו החליט לאפשר לו ללמוד על חשבוננו. הוא ישב ולמד כל היום. אט אט נעשה גדול בתורה. אבל הוא היה מלא תשבחות על עצמו, מלא גאווה מהלמדנות שלו. הכומר של העיירה ראה שבא למקום אברך כשרוני, והחליט להפעיל את כל האמצעים וההתחכמויות שביריד כדי לצוד אותו, למשוך אותו חלילה להשתמד.

יום אחד התארחו אצל חותנו כמה תלמידי חכמים מבוגרים. הם ישבו ודיברו בלימוד, והאברך התערב והתחיל לומר את דעתו. אחד הזקנים אמר לו: "אברך צעיר! צריך לדעת מתי לשתוק, נא לא להתערב כשהזקנים מדברים". האברך נעלב ויצא משם, ואת מי הוא פוגש? את הכומר. הכומר ראה שהוא עצוב והבין שנפלה לידו שעת כושר. הוא שאל את האברך מה קרה, וכשהוא סיפר לו, השיב הכומר: "איזה בובו של כישרון! איך זה שלא נותנים לאדם חכם ורציני כמון לדבר? הם לא יודעים מה אתה שווה".

האברך התחיל להרגיש שהכומר הוא היחיד שבאמת מעריך אותו. הקשר ביניהם התהדק והלך עד שבסופו של דבר עמד להמיר את דתו רח"ל. כשהדבר נודע לאדמו"ר הזקן, אמר עליו תהילים בהתעוררות עצומה, וכל החסידים הבינו שזה מה שצריך לעשות עכשיו. הם אמרו תהילים במניין ופתאום, במקום ללכת לכנסייה, האברך מצא את עצמו בבית המדרש של אדמו"ר הזקן.

הרצון שלו להשתמד היה בגלל הכבוד. כאב לו כשהזקנים העמידו אותו במקום. כל זה קרה רק בגלל שהוא למד בשביל הכבוד. כאשר הכומר הציע לו יותר כבוד, המעבר מכאן לשם היה קל. מכבוד לכבוד עוברים מהר; מנעימות לנעימות גם לא קשה.

אם לוקחים את האמצעי של כבוד ונעימות כאמצעי להגיע ליהדות, יכול אחר כך לבוא היצר הרע ולומר: גם לי יש נעימות, גם לי יש מה להציע, למה שלא תבואו אליי? לכן צריך להזכיר את מרדכי היהודי, ש"לא יכרע ולא ישתחוה",

יש ביטוי: "לא כל יום פורים". המקור שלו הוא כנראה משיר יהודי מפורסם ביידיש: "היום פורים, מחר - כבר לא". נדמה אולי שזה סתם שיר, אבל יש בו מסר עמוק מאוד. כי אם היום פורים ומחר לא, זה אומר שחייבים לקחת משהו מהיום הזה לכל השנה, לעבודה שמחכה לנו בכל ימות השנה. קיבלנו הרבה בפורים, ומה עושים עם זה עכשיו? איש אינו מעלה על דעתו שבגלל שאתמול הוא 'לקח משקה' עד דלא ידע והרגיש אלוקות, גם מחר הוא יעשה כך. פורים חל רק פעם בשנה, ואנחנו צריכים לחפש מה לקחת ממנו לימים הבאים.

על מרדכי נאמר: "לא יכרע ולא ישתחוה". אצלו הכל ברור, חד וחלק. מרדכי נאמן לאמת בלבד, וחזן ממנה שום דבר לא נחשב בעיניו. הוא חי מתוך קבלת עול מוחלטת, ומה שהקדוש ברוך הוא אומר לו, הוא עושה. הנאות? תענוגות? - זה לא שיקול אצלו.

אבל אצלנו לא הכל פשוט כל כך. רוב האנשים אינם מרדכי הצדיק. אצלנו אין דבר כזה 'חד וחלק'. כל אחד צריך לרצות להיות כמו מרדכי, בלי שום ישות, אך אם לגמרי לא כיף לנו ולא תענוג לנו, הדברים מסתבכים. לפעמים, כדי להתקרב לקדוש ברוך הוא, אדם צריך קצת נעימות, לקבל טעם טוב והרגשה טובה.

האדם הוא יצור מורכב. יש בו חלקים שמושכים לטוב וחלקים שמושכים לרע, ואין זו סתירה. לכן דרך העבודה מסובכת כל כך. הרצונות שלנו מתנגשים, ואיננו יכולים להתעלם מאף אחד מהם. מצד אחד יש לנו קבלת עול עד בלי די. מצד שני הבנה שכדי להיכנס לעבודת ה' צריך קצת תענוג. איזה מהם ניקח?

הסדר הוא שאין סדר

האמת היא שאין תשובה אחת קבועה. הסדר הוא שאין סדר. כשתפסיק להיות מסובך כל כך, גם העבודה שלך תפסיק להיות כזאת. אבל עד שהמשיח יבוא, נמשיך כנראה להיות מסובכים, לקחת קצת מזה וקצת מזה.

הרבי היה מפורסם בנקודה הזו. שמעו ממנו דברים שלא שמעו אצל האדמו"רים הקודמים. הרבה חסידים העידו שאצל הרבי, הקבלת עול היתה ביתר שאת מאשר אצל האדמו"רים הקודמים, אבל עם זאת הדגיש כל הזמן כמה חשוב שיהיה לך טוב, שתהיה שמח, שלא תעשה דברים ששוכרים אותך. הרבי דיבר הרבה כמה צריך להתחזק בכך שהתורה היא תורת חיים, כלומר נותנת חיים ומלמדת איך לחיות, ולא לעשות את הדברים רק מפני שחייבים. גם על זה לא שמעו אצל האדמו"רים הקודמים. מצד אחד, לא שמעו מעולם דרישה כל כך חזקה לביטול ולקבלת עול, ומצד שני לא שמעו גם את ההדרגה שגם במצב הרוח ובגשמיות יהיה לך טוב.

זו היתה המציאות אצל הרבי, שבאותו זמן שאמר דברים מרוממים כל כך, גם אמר את הדיבורים הכי פשוטים שלו. ככל שעולים יותר, יכולים לרדת ולטפל בדרגות התחתונות יותר. למשל, הרבי

ישמחה רב מבקשי

בס"ד נפתח קו שיעורי חסידות

שנמסרו ע"י גדולי הרבנים
והמשפיעים בתכניות הלימוד
"לב לדעת - תפארת שמשון"

שיעורים איכותיים שנמסרו בטוב טעם ודעת
ובהסברה נפלאה בנושאים:
ידיעת ה' • אהבת ה' • אוצרות של יראת שמים
• תורה לשמה • חלק אלוהה ממעל • תשובה •
אחדות ה' • מעלת נשמות ישראל ועוד

הגה"ח ה'חוזר' הרב יואל כהן שליט"א
הגה"ח הרב מענדל ווכטר שליט"א
הגה"ח הרב שניאור זלמן גופין שליט"א
הגה"ח הרב אפרים דמיחובסקי שליט"א
הגה"ח הרב יצחק קפלן שליט"א

03-610-90-99

לב
לדעת
תפארת שמשון

והוא אמת בתכלית. ועם זה צריך לדאוג גם לנפש הבהמית.
זו הליכה של רצוא ושוב. בשירים ששומעים בתקליט יש
המשורר שכתב את המילים, המלחין שכתב את המוזיקה,
והמבצע. לפעמים זה אותו אדם ולפעמים לא. הנפש
הבהמית היא המבצעת, המוציאה לפועל, אבל היא לא
יודעת להלחין. ואם היא כבר מלחינה, אוי ואבוי איזה שיר
יוצא מתחת ידיה.

מי מושרש באמת

בתהילים נאמר: "ראיתי רשע עריץ ומתערה כאזרח
רענן, ויעבור והנה איננו, ואבקשהו ולא נמצא". רש"י
אומר ש'מתערה' זה מלשון משריש. מדובר באדם שמראה
את עצמו כאחד מאזרחי הארץ ומנסה להשריש את עצמו
באדמה. אבל כשהרוח של ה' נושבת, הוא עובר מהר מן
העולם, כי אז מתגלה מי באמת קבוע ויציב בקרקע ומי רק
מראה עצמו משתרש. אלא שלפעמים באה הנפש הבהמית
ומבלבלת אותנו, וגורמת לנו לחשוב שלהיות אזרח רענן זה
עניין כלשהו.

לא מזמן סיפר לי משהו על בחור צעיר, ממשפחה טובה,
שיום אחד ירד פתאום מהדרך. פשוט קם בבוקר, הוריד
את הכיפה ופרק עול. כשפגש אותו, אמר לו הבחור שהוא
מעולם לא היה כל כך מאושר. הולך לו טוב בחיים. אותו
אדם שאל אותי: מה אני יכול להגיד לו? לא ידעתי.

אחרי כמה ימים הייתי אמור לטוס לחו"ל. התקשרו אליי
כשהייתי בשדה התעופה. האיש מעברו השני של הקו אמר
לי: אני יודע שאתה עוד מעט עולה למטוס, אבל זה מאוד
דחוף. אתה זוכר את הבחור ההוא? הוא רוצה להתאבד
ולקפוץ מגג בניין גבוה. התברר שהוא עבר משבר אבל
הוא כבר סיפר לכולם כמה טוב לו, ועכשיו הוא לא יודע
מה לעשות עם כל הביזיונות. אין לו לאן ללכת. אותו יהודי
שהתקשר אליי שאל אותי אולי אני רוצה לקחת אותו איתי
לחו"ל. אתם מבינים, עברו בסך הכול כיום וחצי בין שני
הסיפורים האלה! קודם לכן הוא מתעורר כאזרח רענן,
יש לו עושר, יש לו תאוה, הכל מרגיש טוב, "והנה איננו,
ואבקשהו ולא נמצא".

הסיום של הפרק אומר "שמור תם וראה ישר, כי אחרית
לאיש שלום". אצל רשעים ההתחלה טובה והסוף רע, ואילו
אצל הצדיק ההתחלה הולכת בקושי אבל הסוף טוב. עכשיו
יש לו בעיות, אבל אחר כך תהיה לו ישועה מה'. זה כמו
שנכנסים למקווה קר: בהתחלה קר מאוד, אבל אחרי כמה
קפיצות נהיה לך חם. אם קר בהתחלה ואחר כך חם, זה סימן
לקדושה, ואולי נלמד מזה שמקווה קר פועל יותר...

המן הרשע, תחילתו עלייה וסופו נפילה. אבל מרדכי
הצדיק, שלא יכרע ולא ישתחוה, מתחיל בבגדי שק קרועים
ומשם רק הולך ועולה. וכך בעזרת השם גם יהיה לנו.
לחיים, לחיים!

מטור של אבנים בדרך לשמח יהודים

סיפורו של הגה"ח הרב יוסף יצחק גורביץ' על חוויה קשה ועילאית
שהייתה מנת חלקו בפורים תשל"ו – ושיחת הקודש שנשא הרבי אודות
המאורע, שעות אחדות לאחר מכן

עוד עשרות אבנים וסלעים. החייל דרך את נשקו וירה צרור יריות. לרגע קצר נרתעו המוני הערבים אבל מיד חזרו לעשתונותיהם, והמשיכו בריצה במורד ההרים לעבר המשאית.

אלא שאז הרב גורביץ', שהיה צעיר שהגיע זה עתה מחצר הרבי בניו יורק, פנה אל החייל ואמר לו בתוקף חסידי: "אנו לא חוזרים, אנחנו ממשיכים הלאה!". החייל נתן בו במבט מופתע. "אנחנו חוזרים אחורה" – חזר החייל על דבריו – "יש לי אחריות עליכם". גורביץ' התעקש: "אם אתה חוזר, אני יורד ונשאר כאן". "מה?" שאל החייל בתדהמה.

גורביץ' הסביר ברצינות רבה: "יש לי 'ביטוח' טוב. אני נמצא בארץ ישראל בשליחותו של הרבי. גם הנסיעה במשאית הזאת היא בשליחותו של הרבי, והרבי אמר לנו לפני שיצאנו לדרך שכל מה שיקרה לשלוחים הוא 'עלי ועל צווארי'. הוא לוקח אחריות מלאה על הכול, משום כך אינני פוחד".

לאחר דין ודברים החייל השתכנע. הנהג התניע שוב את המשאית והאץ קדימה במהירות תוך שהוא רומס את מחסום האבנים הבעור. המון הערבים הזועם המשיך להשליך את האבנים והסלעים על המשאית, אך בסופו של דבר המשיכה המשאית בדרכה עד שהגיעה לבסיס צבאי קרוב, שם ירדו הבחורים, הניחו תפילין עם החיילים ו"עשו שמח" כמו שצריך.

בערב של אותו יום, מיהר הרב גורביץ' להתקשר למזכירות הרבי ולדווח על השתלשלות האירועים.

בשנת תשל"ו ארגנו צעירי חב"ד בירושלים את הפעילות של פורים, שכללה, בין היתר, הגעה לכמה שיותר חיילים במחנות הצבא הסמוכים, להביא להם משלוח מנות, שמחה ושאר מצוות החג. הגה"ח הרב יוסף יצחק גורביץ', משפיע ישיבת 'תומכי תמימים' ליובאוויטש במגדל העמק, היה אז בחור והוא שובץ עם הקבוצה שנסעה לשמח חיילים באזור השומרון.

בשעה 8:30 בבוקר יצאה מירושלים המשאית הצבאית ופנתה ביציאה מגוה יעקב לכיוון כביש מספר 60, המוביל אל רמאללה ואל-בירה ומשם לשכם. באזור זה פזורים בסיסי צבא ומתקני ביטחון רבים, ואליהם היו מועדות פניהם של יושבי המשאית.

בתא הנהג ישבו נהג וחייל נוסף שליווה את נוסעי הרכב, ואילו בארגו המשאית ישבו החב"דניקים.

לפתע נעצרה המשאית הגדולה בחריקה. ריח של שריפה מילא את האוויר ועשן שחור חדר פנימה. החסידים לא הבינו מדוע נעצרה המשאית, אלא שאז הם הבחינו בחייל המלווה מציץ בעד הפתח האחורי של המשאית בפנים חיוורות.

"חבר'ה, מחסום אבנים גבוה חוסם את דרכנו וגם צמיגים בוערים חוסמים את הכביש. המוני ערבים עומדים מסביב והם מתחילים להתקרב לעברנו, מוכרחים לחזור".

אין פלא שכולם נכנסו למתח. עוד הם משתאים ולפתע נשמע קול חבטה. אבן נחתה על דופן המשאית. לאחר האבן הראשונה הגיעו

"ללכת בתוקף עם יהדותך"

הגיעו לאנשי החיל והייתה שם התוועדות פורימית שמחה - כפי שמתאים לפורים, והם חזרו בריאים ושלמים, שמחים וטובי לב לירושלים עיר הקודש".

לבטל את כל המחסומים

הרבי המשיך ואמר:

"סיפור זה הוא דוגמא חיה לאירוע שאירע בפורים זה, תשל"ו, אשר בתחילה צצו מניעות ועיכובים מדומם, צומח ו'מדבר', אבל כשהולכים בשליחותו של הקב"ה לשמח יהודי שני בשמחה של מצוה, שמחת פורים, הרי "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון

ב-4:30 לפנות בוקר התעורר הרב גורביץ' ורץ עם חסידים רבים נוספים לשמוע את התוועדות פורים של הרבי בשידור חי. ההתוועדות מתחילה, והשיחה הראשונה עוסקת בענייני דיומא. לאחר שניגנו ניגון, באה השיחה השנייה, ואז אמר הרבי, לתדהמתו של הרב גורביץ' היושב בירושלים בשעה של לפנות בוקר ומאזין לדברים:

"לפני זמן קצר הגיעה ידיעה מארץ הקודש על מאורע המבטא את האמור לעיל, שזהו בעצם התוכן של המגילה, שכאשר יהודי הולך בתוקף עם יהדותו והוא לא חושב פעמיים, אלא אדרבה הוא מבצע בפועל את הנדרש ממנו, הרי הוא מצליח מבלי להינזק או להזיק - לא רק ליהודים אלא גם לגויים.

"היות שהייתה בקשה [הכוונה לבקשת הרבי מחסידיו לצאת למבצע פורים] להביא משלוחי מנות ביחד עם "אמרה של פורים" ודברי התעוררות ברוח המגילה - שכאמור, תוכנה הוא שאין להתפעל מה-127 מדינות השייכות למלך אחשוורוש, ואדרבה - "לא יכרע ולא ישתחוה", ועל ידי זה "ליהודים הייתה אורה" וגו'. והבקשה הייתה שיש ללכת בייחוד אל אותם יהודים שזכו להגן בגופם על ארץ הקודש, מאחר שהם עומדים במקומות מסוימים בארץ הקודש ששם יש צורך בהטלת אימה, ובפעם עמידתם שם (עם כלי נשק וכו') פועלים הם שלא יהיו עניינים בלתי רצויים.

הרבי בהתוועדות פורים

ויקר" כמדרשו - "ויקר" אלו תפילין, שהשלוחים הניחו תפילין עם כמה מאנשי החיל שמסיבה כלשהי לא הניחו עדיין באותו היום, וגם "אורה ושמחה וששון ויקר" כפשוטו.

"הערכים תושבי שכם שאף לא אחד מתכוון לריב אתם, אלא יהודים בארץ הקודש רוצים להתנהג כמו שהתורה הקדושה דורשת מהם, וממילא כשמגיע חג הפורים ויהודי יודע ששכם שייכת ליהודים מקדמי-קדמוניות, ועליה אמר יעקב ליוסף ש"לקחתי בחרבי ובקשתי" - הרי דבר פשוט הוא שגם בשכם יש לחגוג את פורים בשמחה, והדבר פשוט עוד יותר שאף לא אחד יכול למנוע זאת מיהודי - כמובן בדרכי שלום מבלי לפגוע אף לא באחד.

"ומה שהודיעו על כך לארצות הברית [הכוונה למסירת הד"ח למזכירות הרבין], אין זה בשביל לספר סיפור יפה בעלמא, אלא כתורת הבעש"ט שכאשר יהודי רואה או שומע משהו, ברור שטמונה בו הוראה אישית אליו איך להתנהג היום, מחר ומחרתיים.

"וההוראה מהסיפור הזה ברורה: אם יבוא מישהו וירצה "לספר" שיש 127 גוים המדברים בשם 127 מלכים (שרובם ככולם הם כדעת הגמרא הסוברת ש"מלך טיפש היה", ואם יש כמה מהם שהם על פי הדעה השנייה - כנראה אינם יכולים להביע דעה אחת... שאם לא כן לא היו מניחים לעשות שטויות!) - צריך שהיהודי יהיה חכם על-ידי התורה ש"היא חכמתכם ובינתכם"; לא רק בבית-הכנסת אלא כהמשך הפסוק - "לעני העמים". ואז מתבטלים כל ה"מחסומים", אפילו אם עומדים שם בני אדם, משום ש"לב מלכים ביד ה'" ו"נפל פחד היהודים עליהם", וגם בארץ הקודש, עד לאופן של "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחירי", וכהמשך הפסוק "ואולך אתכם קוממיות" - שעל-ידי שיהודי מצפה ל"יוליכנו קוממיות", יהיה "נתתי שלום בארץ"."

"ולספר ולהסביר ליהודים אלו ש'הקב"ה מצילנו מידם' ושומר ישראל לא ינום ולא יישן, אף שבעצם יהודים אלו דווקא חיים זאת מדי יום ביומו, כך שאין צורך להסביר להם זאת.

"וכמהגם של יהודים, שכאשר הם שומעים על אפשרות להביא ליהודי בשורה טובה - עידוד וחיוזוק הרוח, ובייחוד ליהודי כזה שמגן בגופו על ארץ הקודש, הרי הם משתדלים בזה ככל האפשר. "ועל כן, ביום הפורים יצאה שיירה של כמה שלוחים שנסעו לשכם, בכדי להגיע לחיילים ואנשי הצבא המשרתים שם. הואיל ולאחרונה היו שם מהומות, הצטרפו לשיירה נהג ואיש צבא.

"כשהגיעו כבור דרך מסוימת לפני שכם, הם גילו שתושבי המקום הערבים, שמבקשים למנוע מאספקה חדשה או חיילים ויהודים להגיע לשכם, חסמו את הכביש בעפר, בעצים ובאבנים, ונוסף על אלה, בצד הדרך נעמדו כמה בני-אדם ערבים.

"כשהנהג ראה זאת עלתה בלבו מחשבה: לשם מה לו לקחת אחריות על השלוחים ועל ה"דברים המשמחים" שהם לוקחים אתם (יין המשמח ו"דברי שמחה")? עדיף שהשלוחות תיעשה במקום אחר עם אנשים אחרים וכיוצא בזה. אבל השלוחים ענו לו בפשטות: היות שמוטלת עלינו שליחות - לעודד יהודים ולשמחם בשמחת הפורים, ולספר להם ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" - אין זה רק "למפרע", בעבר, אלא "כן תהיה לנו", ולא רק באזור אחד אלא ב"מאה ועשרים ושבע מדינה", וממילא לא צריך להתחשב במחסום של "עפר עצים ואבנים", וגם לא בערבים שאינם בעלי בחירה, ולא יקרה מאומה.

"לאחר שהחסידים שכנעו את אנשי הצבא שלא ידאגו לשליחותם וייסעו הלאה, כך הוה: הם המשיכו לנסוע, והאירוע כולו לא פגע באף לא אחד, לא בבני ישראל וגם לא בערבים. הם

ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי חנניה יוסף אייזנבאך זצ"ל • בעל 'מחנה יוסף' על הש"ס
והרמב"ם • דמות מופת של גאונות כבירה ודבקות אמת ברבי ובתורתו

בסוגיה זו, כי אין להם כל זכות להכריע בעניין הקשור בפיקוח נפש. הדבר שייך אך ורק לאנשי הצבא היודעים מה צריך לעשות כדי להבטיח את הביטחון האישי והם אלו שאמורים להכריע מה טוב יותר לפיקוח נפשות: החזקת השטחים או מסירת השטחים.

"יתר על כן: גם אם למדינאים יש ידע וניסיון בענייני ביטחון, התורה שוללת מהם את זכות ההכרעה. זאת משום שכמדינאים, יש להם שיקולים נוספים מלבד השיקול הביטחוני.

"כשם שבענייני בריאות התורה אומרת שיש להתיעץ דווקא עם רופא שיביע חוות דעת אמיתית על מצבו של החולה, ולא עם מנהל בית הרפואה וכיוצא בזה, גם אם יש לו ידיעה בחכמת הרפואה, כי למנהל יכולים להיות חישוכים נוספים מלבד הבראתו המיידית של החולה – כך גם בסוגיית החזרת שטחים. יש לשמוע רק את דעתם של מומחי הצבא, ולא את דעתם של המדינאים, כי אין כל ערובה לכך שבהחלטת המדינאי לא מעורבים שיקולים זרים, מלבד חיי אדם.

"ואם ישאל השואל: כשמרפאים את לבו של אדם, למשל, הרי למרות שכעת עוסקים בריפוי הלב, לא די לטפל במצב הלב בלבד אלא יש לדאוג לכך שגם יתר האברים הפנימיים והחיצוניים, יהיו בריאים. וכן בענייננו, אמנם יש להיוועץ במומחי הביטחון, אך עם זאת יש להביט על התמונה הכוללת ולהתחשב גם בדעתו של שר החוץ שיאמר כיצד ישפיע

הדבר על יחסי ישראל ויתר האומות, וכן בדעתו של שר האוצר שייצג את הצד הכלכלי וכו' ומדוע אומרים שיש להתחשב אך ורק בדעתם של אנשי הצבא? "

"לבי", מספר הרב אייזנבאך, "הלם בפראות. הרבי ציטט מילה במילה את השאלה המדויקת, לכל פרטיה, שנשאלה שעות אחדות קודם לכן בחדרו של ראש ישיבת חברון, הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא, והועברה טלפונית מביתי אל הרבי על ידי מזכירו הרב חדקוב, בשמו של ר' זלמן."

"התשובה לכך היא", המשיך הרבי, "נכון שבעת ריפוי הלב יש לבדוק מה קורה עם שאר חלקי הגוף, אך את זה גופא יש לשאול דווקא את הרופא! ובענייננו: גם אם יש חשיבות לנושא המדיני, אסור לתת למדינאים את זכות ההשפעה על ההחלטה, כי מאחר שהם נגועים בענייני המדינה הקרוב לליבם, קיים סיכון שהם לא יבחנו את המצב לאשורו. לכן, בעניינים אלו יש לפנות אך ורק לאנשי הצבא, שהחישוב היחידי שעומד לנגד עיניהם הוא: אי הפקרת חיי התושבים והבטחת ביטחונם.

"והגע בעצמך", המשיך הרבי ופירט, "כאשר אדם עומד בפני בעיה של טיפול ברגלו החולה, לא יעלה על דעתו להביא את השאלה להצבעה בפני 'בעלי בתים', גם אם הם חכמים גדולים ביותר. כל מי שמוח בקודקודו, יודע ומבין שהנושא שייך אך ורק לרופא, ובין הרופאים גופא, רופא שמתמחה בטיפול הרגל דווקא. ואם הדברים אמורים בנוגע לרגל, הרי על אחת כמה וכמה כשמדובר בנוגע לראש, ובענייננו, דבר הנוגע בפיקוח נפש של ארבעה מיליון יהודים. ברור אם כן שאין כל היגיון בהבאת השאלה להצבעה בפני פוליטיקאים שלא אמונים על ענייני הביטחון", פסק הרבי.

באותה שעה, כל הנוכחים בהתוועדות בבית מדרשו של הרבי, כמו כל הנוכחים בשידור הטלפוני החי בכל מרחבי תבל, עשו אוזנם כאפרכסת לשמע הדברים היוצאים מפי הרבי בקול חוצב להבות אש. איש מהם לא שיער ולא ידע את הרקע המפתיע לדברים. ■

נופו של עולם התורה נעקרה ביום ששי שעבר דמותו של הגאון הגדול רבי חנניה יוסף אייזנבאך זצ"ל – גדול ראשי הישיבות בחסידות חב"ד, מחבר ספרי 'מחנה יוסף' על הש"ס והרמב"ם, וגאון מופלא אשר העמיד אלפי תלמידים.

הגרמ"י אייזנבאך זצ"ל נולד בכ"ד בחשוון תש"ד בירושלים, לאביו הרה"ח רבי שמעון בן ציון אייזנבאך הי"ד, מנקי הדעת בירושלים. את תורתו קנה בישיבות 'תורת אמת' בירושלים עיה"ק ו'תומכי תמימים' בכפר חב"ד. בהגיעו לפרקו בחר בו הגאון הגדול רבי אהרן ברנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'חיי עולם' וחבר מועצת גדולי התורה, כחתן לבתו הרבנית.

ספריו 'מחנה יוסף' על הש"ס והרמב"ם, המלאים וגדושים בחידושים וביאורים ומערכות מסועפות זכו להסכמות נלהבות. הודות לגאונותו, נקרא לכהן כחבר מערכת 'האנציקלופדיה התלמודית'. במשך שנים כיהן כראש ישיבת 'תומכי תמימים' בקריית גת ו'תומכי תמימים' בבני ברק.

זכה שהרבי הפקיד בידיו את עריכת 'חידושים וביאורים בש"ס' מתורתו. במשך שנים רבות היה חוליה מקשרת בין הרבי לאדמו"רים וגדולי תורה אשר עמם שמר על ידידות קרובה והם חיבבוהו עד מאוד.

שאלת ראש הישיבה

על אחת משיחות אלו, סיפר לי פעם (בראיון לספר 'בכל בית נאמן הוא', לתולדותיו של הגה"ח רבי זלמן גורארי, נאמן בית רבי, שהגרמ"י אייזנבאך קשר בינו לבין גדולי תורה רבים בעת ביקורו בארץ) את הסיפור הבא: "פעם נועד ר' זלמן עם הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא, ראש ישיבת חברון. השיחה הייתה ארוכה וממושכת והתמקדה בשיטת הרבי שלפיה אין למסור לנכרים אף שעל משטחי ארץ הקודש. ר' זלמן חזר על משנתו הצרופה של הרבי שכשם שבענייני רפואה שואלים את הרופא, בענייני ביטחון יש לשאול את דעת אנשי הצבא ולנהוג על פי חוות דעתם. הגרש"ז ברוידא טען כנגד זאת שהרופאים הם המדינאים ונימק עמדתו זאת באריכות.

"היה זה בכ' במנחם-אב תשל"ו. אני זוכר זאת כמו היום", סיפר לי הגרמ"י אייזנבאך זצ"ל. "ר' זלמן שב מבית הגרש"ז ברוידא היישר לביתי. מהבית שלי הוא צלצל לרב חדקוב וחזר בפניו על כל הטיעונים ששמע. חמש או שש שעות לאחר מכן, צעדנו יחד לישיבת 'תורת אמת' בירושלים, לשידור ההתוועדות של הרבי, לרגל יום זה, יום השנה להסתלקות אביו, הגה"ח המקובל רבי לוי יצחק זצוק"ל.

"בישיחה השנייה, נעשה בשני חידודין חידודין לשמע שיחת קודש מפה קודש של הרבי, בשידור חי, שהוקדשה כל כולה לתשובה על הטענה שלפיה אולי הרופאים הם המדינאים ולא אנשי הצבא."

וכה אמר הרבי באותה שיחת קודש, שעות אחדות לאחר קבלת הדיווח שנמסר מבית הגרמ"י אייזנבאך על טענה תורנית לפיה נמשלי הרופאים לסוגיה הביטחונית המה המדינאים ולא דווקא אנשי הצבא:

"אין מקום להתחשב בעמדות של מדינאים ופוליטיקאים

השליח

הגה"ח רבי גרשון מענדל גרליק זצ"ל • שליח הרבי ורב הקהילה האשכנזית במילאנו
• לבה בוערת של דביקות לרבי

הקרועות מתדמה של כל הנוכחים, עם היוצאים ללוותם לרכב שייקח אותם לנמל התעופה נראה לפתע הרבי שיצא אל הפתח הראשי וליווה אותם במבטו.

תכף עם ההמראה החל הרב גרליק להתרוצץ במטוס ולחפש אחר דמות שתיראה כמתאימה לאדם שזקוק לספר תניא. הוא פנה כה וכה ולא איתר אדם כזה. חצה את הווילון ונכנס למחלקה הראשונה וגם שם לא קידמו את פניו פנים יהודיות. הגיעו הדברים לידי כך שכבר ננוף על ידי צוות המטוס על כי הוא מתרוצץ בשעה שכולם חייבים לשבת.

הוא התיישב במקומו והוא וזוגתו פרצו בבכי. "כך מתחילה השליחות שלנו, בכזה העלם והסתר", אמרו זה לזה. לא חלפו אלא דקות אחדות. ההמראה הסתיימה ולפתע מתקרב למקום מושבו אדם ופונה אל הרב גרליק באופן ישיר ובלתי אמצעי: "אני רואה עליך שאתה חסיד חב"ד, יש לך במקרה תניא?"

התרגשות אחזה בו והוא מיהר להגיש לאיש שיחו את ספר התניא שמסר לו הרבי אך לפני שעות אחדות. סקרנות עזה בערה בו והוא הרהיב עוז ושאל לפשר הצורך של האיש דווקא בספר התניא. והלה סיפר: "אינני חסיד גדול, אך מכיוון שאני עוסק במסחר בצרפת, ביקשתי את ברכת הרבי טרם הנסיעה. הרבי אמר לי: כשאתה במטוס, בין כך אין מה לעשות; טוב ללמוד בספר כלשהו, ורצוי יותר – בתניא. אמרתי לרבי שאין לי ספר תניא, והרבי אמר:

במטוס, אולי תמצא משהו שיש לו". "כשהוא הלך", סיפר הרב גרליק, "חשבנו אני ורעייתי שהרבי כלל אינו זקוק לשלוחים. לרבי יש עניינים, ואנו צריכים רק לא להפריע. לא היה עליי לקום ולחפש יהודי במטוס כשאני מעורר מהומה. היה עליי רק לדעת: הרבי נתן תניא – יש לתת את התניא, וזה יקרה בין אם יש אדם כזה ובין אם אין".

כזה היה המסר והמטוס שנטל עמו לשליחות. אותו תרגם, יישם והטמיע בכל אחת מהתחנות הרבות שבהן ניצח על תנופה יהודית לכל שכבות האוכלוסייה בכל הגילאים. מרגלא בפומיה: "הרבי פועל הכול, אנו רק חיילים על לוח המשחק".

כשהרבי נקב בשמו

כאמור, היה הרב גרליק אומות באהבתו העצומה לרבי, שאין ולא היה לה אחר ורע. וכמים הפנים לפנים: מספר חודשים לאחר צאתם לשליחות, בעיצומה של התוועדות י"ב תמוז תשי"ט דיבר הרבי על מעלת מחנות 'גן ישראל' לילדים בצינו כי באותו היום הגיעה הידיעה כי גם במילאנו נפתח מחנה כזה, הראשון מסוגו באירופה. הרבי הפליא בשבח מעלת המחנה ונקב במפורש בשם המלא של מייסדיו: "הרב ר' גרשון מענדל גרליק" בהוסיפו: "יחד עם זוגתו הרבנית". הייתה זו הפעם היחידה במשך כל שנות הנהגתו בקודש שבה נקב הרבי בשמו של שליח, בעיצומה של שיחת קודש.

בתחילת דרכו לרבנות, שאל פעם הרב גרליק את הרבי כיצד עליו לנהוג במקרים מסוימים. הרבי יעץ לו לאמץ לעצמו דמות של רב ולנהוג כמותו. החסיד קיבל את דבריו של הרבי כשהוא מאמץ את דמותו הקדושה של הרבי כמודל. פניו המאירות, הברק בעיניו והדרת חסידותו, שיוו למראהו המחשה של מאמר חז"ל: "שלוחו של אדם כמותו – כמותו ממשי". ■

בשבת קודש הלך לעולמו שליח הרבי במילאנו, הגה"ח הרב גרשון מענדל גרליק זצ"ל. בדמותו, בהוייתו, בכל מזגו וחושיו, ברמ"ח אבריו ובשס"ה גידיו, ביטא הרב גרליק אהבה יוקדת לרבי, שאינה יודעת פשרות, אינה מוצאת מנוח ואין בה מתום או רב.

הוא נולד ברוסיה להוריו על ברכי מסירות נפש על שמירת הגחלת היהודית. משפחתו נמלטה מרוסיה בבריחה הגדולה של שנת תש"ו ונמנתה עם המשפחות הראשונות שהתיישבו והקימו למעשה את כפר חב"ד.

לראשונה הגיע לחצר הרבי בשלהי תשט"ו שם נקשר בחבלי עבותות אהבה עד כי מאז ועד יומו האחרון דבק היה ברבי ובכל הגה אשר יצא מפיו הקדוש. הגיעו הדברים לידי כך שבתמוז תשח"י, כשנישא לזוגתו הרבנית בתיה לבית פויזנר, לא לפני שזכו כי הרבי יסדר עבורם את הקידושין, לא עבר יום אחד שבו לא כתבו לרבי שניהם כי הם מתחננים לצאת לשליחות.

לימים, תיאר הרב גרליק בעצמו בגוף ראשון את המסירות שנדרשה אז לעצם הנכונות לקום ולצאת לשליחות. "באותם ימים", תיאר את העשור הראשון של שנות האורה והטובה בהנהגתו הרוממה של הרבי, "כדי שאברך צעיר יקום ויסע לשליחות לארץ נכר, היה זה כמו שאדם יקפוץ מגג הקומה העשירית. לא היה תענוג רוחני וגשמי גדול יותר מהסתופפות בצלו של הרבי. אבל ידענו כי זו משאת נפשו הטוהרה".

יום אחד, פגע בו הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב, ראש המזכירות ומנהל 'המרכז לענייני חינוך', מוסד העל האחראי על כל השלוחים בעולם, והודיע לו כי עליו ועל זוגתו לנסוע לאירופה. היכן באירופה, שאל. והרב חודקוב ענה: "איטליה למשל".

בשבת קודש י' בכסלו, יום לפני צאת בני הזוג גרליק למקום שליחותם, נשא הרבי דברים מיוחדים בהתוועדות בהם העלה על נס את עבודת השלוחים. "אלו שנמצאים בסמיכות מקום לכאן", קבע הרבי, "לוקחים רק את ה'התפשטות' של הרבי. ואילו כאשר יוצאים בשליחות, ודווקא למקום רחוק, לוקחים את העצם של הרבי".

על סף צאתם לשליחות נכנסו הרב והרבנית גרליק ל'יחידות' בהיכלו של הרבי אשר במהלכה העניק להם הרבי חמשה ספרי תניא, על מנת למסור אותם לחברי הוועד של סניף 'המרכז לענייני חינוך' בעזרת היהודים המקומיים שיפגשו שם ויאותו להיתרם לפעילותם להצלתה הרוחנית של שארית הפליטה באיטליה.

באותה 'יחידות' שאל אותם הרבי: "האם אתם יוצאים לשליחות בשמחה ובטוב לבב?" "התרגשתי למשמע השאלה", סיפרה לימים הרבנית. "הרי אמרנו לרבי פעמים כה רבות שאנו רוצים לצאת לשליחות, לאן שרק יורה לנו, ומכל מקום ביקש הרבי לשמוע מפיו האם אנו עושים זאת בנפש חפצה".

כשעמדו לצאת מה'יחידות', העניק להם הרבי ספר תניא נוסף, באומרו: "כשאתם במטוס, אולי משהו יצטרך ספר תניא; אם תמצאו משהו כזה, תנו לו".

הם יצאו מהיכלו הקדוש של הרבי כשציבור גדול של חסידים ממתין להם נרגש. הרב גרליק הורם על כתפי אחד החסידים וכולם היו שמחים ונרגשים ללוותם בצאתם לשליחות. לנגד עיניהם

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדף היומי

פסחים פה-צח

גיוור הניצוצות

לא נלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים (פסחים פז, ב)

לפי פשוטו אינו מובן, שהרי מספר הגרים שנתוספו בישראל בגלות הוא מתי מעט, ומספר בני ישראל שהוגלו לגלות הוא בריבוי, ועד שמספר הגרים הוא באין ערוך לגבי מספר בני ישראל, ואם כן אינו מובן איך אפשר שכדאי שיגלו רבים מישראל בשביל מתי מעט הגרים.

אך העניין הוא, דפירוש גרים במאד"ל זה קאי על כל ניצוצות הקדושה שבגלות. דהנה, עניין הגר הוא שבתחילה ה' מאומות העולם, שהם מרוחקים לגמרי מאלקות, דקרו ל' אלקא דאליקא, ויתר על כן, שמוזה נשתלשל שאומרים אני ואפסי עור, ונמצא, שע"י הגירות נעשה בירור הניצוצות מתוך נפילתם, שלא זו בלבד שמתהפך לקדושה אלא הוא מוסיף חיות בקדושה. וכן הוא גם בעבודת הבירורים בכלל, דעניין הבירורים הוא להפוך את הדברים המתבררים לקדושה, ועד שמהם תהי' תוספת חיות בקדושה.

דהנה כללות עניין עבודת הבירורים הוא בדברים הגשמיים שבעולם, דע"י ירידת הנשמה בגוף יש לנשמה שייכות לדברים גשמיים, ובפרט בזמן הגלות, אשר הדברים הגשמיים יש בהם ריבוי מניעות ועיכובים והעלמות והסתרים על אלקות, ועל ידי בירורם הנה לא זו בלבד שהדברים הגשמיים אינם מנגדים יותר לקדושה, אלא שמתהפכים לקדושה ומוסיפים בכללות עניין הקדושה.

(ע"פ תורת מנחם ח"ו ע' 161)

רקבון הנשמה

וזרעתי לי בארץ כלום אדם זורע סאה אלא להבנים כמה

בורין (פסחים פז, ב)

הנה הגרעין הנזרע בארץ הוא מריקב עד שנאבד כל מציאותו, ורק אז יצמיח בכפלי כפליים מכח הצומח שבארץ.

והנמשל בנשמות ישראל הוא, דהנה כנסת ישראל הן בע' שרים דקליפת נגה, והוא מה שנשפלו הנשמות בחומר גופני גשמי, כמו שכתוב ימי שנתינו בהם שבעים שנה כו', ומקבלים שפע חיי גופם דרך צנור השפע לע' שרים, והוא בבחינת גלות השכינה בכלל כמאמר גלו לאדום שכינה עמהם, ובפרט בכל ניצוץ אלוקי הרי הוא משועבד לקבל שפע הפרנסה בלחץ ודוחק גדול כידוע, ובחינת גסות דקליפת נגה מושל ושולט על הניצוץ גם כן, להחשיך אורה בתכלית, עד שנמשל כמו רקבון החטה הזרוע בעפר הארץ המכסה עליה כנ"ל, כך נרקב אור וחיות הניצוץ האלקי עד שיחשב כמת ונעשה כעפר דומם שהוא טמטום הלב ומוח ביותר, ושוכח על ה' לגמרי רק לחיות כחיי הגוים, כמו שכתוב נבלע ישראל בגוים כו'.

והנה עיקר הריקבון היטב בעפר דקליפת נגה הוא מה שיבוא האדם לכלל מרירות עצומה בנפשו וישבר רוחו בקרבו מאד על אשר נכרת נפשו ולבו מה' אחד, ועל עזבו את ה' מקור החיים, לחצוב בורות נשברים, שהן המזלות דע' שרים, ועל זה אמרו שישראל שבחוצה לארץ הם עובדי עבודה זרה בטהרה, ומרירות זאת היא כרקבון החטה ממש, שעל ידי זה מתבטל גסות וישות שלה, שמוזה בא לבחינת האין דכח הצומח שבארץ להצמיח מאין ליש בכפלי כפליים כו', וכך הוא בבחינת רקבון הניצוץ האלקי ע"י המרירות שמצד הריחוק בהדבקו בעפר דקליפת נגה, ועל ידי זה מתבטל לבחינת האין האלקי שיש בשרש דשרש דכח הצומח שבעפר דקליפת נגה כמו שהוא בשרשם הראשון קודם שנפלו בשבירת

הכלים, שהוא מבחינת המקיפים דאורות דתהו שקדם לתיקון, שבא מבחינת רוממות עצמותו שיומשך משם גם מותרי השפע רב לפ"ע הרוממות דהיינו למעלה מכפי המדה וחשבון גם לעוברי רצונו, והיינו לפי דכולא קמיה כלא חשיב ואין מעשיהם תופסים מקום לדקדק בהם אם ראויים הם אם לאו.

וזהו שאנו רואים שאחר המרירות העצומה ולב ורוח נשברה מעומק התפלה בגסות דקליפת נגה הוא שיבא דוקא לכלל אהבה רבה בתענוגים להתענג על ה' בשמחה וטוב לבב, שלא ה' אור גדול כזה בניצוץ מקודם כלל, וגם כל פרי טוב מעשה המצות בעולם הזה שעובד מאהבה ויראה בכל ימי חייו שנשמתו מלוכש בגוף שנלקח מקליפת נגה דוקא, עושה פרי למעלה מעלה בבחינת יחודא עילאה להוסיף אור גדול באצילות, שזה אור חדש עליון יותר מאור ומקור המוליד את נשמות ישראל שנקראים אור הזרוע לצדיק עליון, וזהו כמשל פרי תבואות רב שנצמח מן הזריעה.

(על פי תורת חיים פ' בשלח קלה, ד-קלו, א)

חיזוק רוחני ממדינות אחרות

מאי דכתיב צדקת פרונו בישראל צדקה עשה חקב"ה

בישראל שפורן לבין האומות (פסחים פז, ב)

שלא היו יכולין ללכתם יחד (כ"ט)

והיינו, שמצד היות עם בני ישראל מפוזר ומפורד בכמה ארצות, ובמילא אינם נמצאים כולם תחת שליטת אומה אחת, הנה הא גופא שאותה אומה יודעת שאין ביכלתה ללכות ח"ו את כולם, מונע אותה מלכלות גם את החלק מבני ישראל שנמצא תחת שליטתה, כמבואר בהמשך דברי הגמרא.

ועל דרך זה בנוגע לגזירות רוחניות, שכאשר במדינה אחת יש גזירות על לימוד התורה או על קיום המצוות, ובשעה זו נמצאים בני ישראל גם במדינות אחרות שבהם לא מגיעות גזירות אלו, הרי נוסף לכך שעל ידי זה מתאפשר העניין דלימוד התורה וקיום המצוות בתמידות על ידי בני ישראל שבשאר המדינות, הנה עוד זאת, שקיום התורה ומצוות על ידי בני ישראל בשאר מדינות, נותן תוספת כח וחיזוק לבני ישראל שנמצאים באותה מדינה שבה גזרו על קיום התורה ומצוות, שיתעוררו לקיים תורה ומצוות בתוקף גדול יותר.

(ע"פ ספר המאמרים תרפ"ט ע' 114-113. תורת מנחם ח"ו ע' 209)

צדקת הבירורים

כי תפקידם של ישראל הוא לברר את כל ניצוצות הקדושה שנפלו לבין הקליפות. והנה כאשר בני ישראל היו בארץ ישראל, בזמן שביהמ"ק ה' קיים, ובפרט בזמן שלמה שהי' איש מנוחה, נעשה בירור הניצוצות שבכל העולם באופן שהיו נכללים הניצוצות ממילא כנר בפני האבוקה, לפי שאז ה' כמו על דרך משל אבוקה גדולה שממילא מתכללים בה הניצוצות (שאם האבוקה היא קטנה, אזי רק נר הסמוך לה יוכלל בה, ואם ירחיקוהו מעט לא יתכלל בה מפני שהאבוקה קטנה, אבל אם תהי' האבוקה גדולה אזי אף על פי שיהיה הנר רחוק יהיה מתכלל בה).

אמנם יש ניצוצות רחוקים כל כך, שאפילו בימי שלמה לא היו יכולים להתברר ניצוצות אלה באופן של מנוחה, שבני ישראל יושבים בארץ ישראל, ובדרך ממילא מתבררים כל הניצוצות כנר בפני האבוקה; וכל שכן וקל וחומר שאינם יכולים להתברר על ידינו בדרך ממילא, כאשר יושבים בארץ ישראל.

וזהו הצדקה עשה הקב"ה בישראל, בכדי שיהי' נקל יותר לברר את כל הניצוצות, כולל גם הניצוצות הנמצאים בלעומת זה, וכמשל האבידה, שאי אפשר לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה, וכך אי אפשר לברר הניצוצות שנפלו למקום החושך והלעומת זה אלא על ידי זה "שפיזון לבין האומות" דוקא.
(ע"פ תורה אור בראשית ה, ד-ו, א. תורת מנחם ח"ט ע' 94)

עשה כאן ארץ ישראל

דהנה אמרו רז"ל (ראה ספרי דברים בתחלתו. יל"ש ישעי' רמז תקג) "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות". והרי מבואר בתניא (פל"ז), שכל הענינים דלעתיד באים ע"י העבודה שבזמן הגלות, וכך גם זה שארץ ישראל תתפשט הוא על ידי עבודתם של בני ישראל בזמן הגלות לעשות מכל העולם ארץ ישראל ברוחניות, וזה פועל ש"ארץ ישראל תתפשט בכל הארצות" בגשמיות.

ותוכן עבודת בני ישראל הוא, שבכל מקום ומקום אשר הם מתיישבים ו"מתלכשים" באופן המותר על פי ההלכה במנהגי המקום והמדינה, מדברים בשפת המדינה בעניני חול וכו', בכל מקום ומקום לפי ענינו, לפי תכונת המקום ותכונות אנשי המקום, וכדברי חז"ל (שמו"ר פמ"ז, ה) "אזלת לקרתא הלך בנימוסי", עד שההלכה נפסקת (מב"ם פכ"ו מהל' מכירה ה"ח. שם ספכ"ו): "וזה עיקר גדול בכל דברי משא ומתן, הולכין אחר לשון בני אדם באותו המקום ואחר המנהג", "העיקר הגדול בדברים אלו (ש)הוא מנהג המדינה" – מנהגי המדינה של אומות העולם אשר הם רוב תושבי מדינות חוץ לארץ, בכדי לנצל את מנהגי העולם הללו לעבודתו ית', שהרי "כל מעשיך יהיו לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו", עד שזה גם "יוסיף" בתורה ומצוות.

והנה לכאורה בשביל עבודה זו היו צריכים כל בני ישראל להיות בכל המקומות, אבל אם כן הי' הדבר נמשך זמן רב; ולכן "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזון לבין האומות" – שגם מעטים מבני ישראל, ואפילו אחד מישראל שנמצא במדינה מסוימת, יכול הוא לפעול שם עבור כל בני ישראל את העניין דעשיית ארץ ישראל ברוחניות.

(ע"פ תורת מנחם ח"י ע' 115, 126. תשנ"ב ח"א ע' 399)

פסח לצדיקים ופסח לטמאים

מה בין פסח הראשון לשני הראשון אסור בבל יראה ובל ימצא והשני חמץ ומצה עמו בבית (פסחים צה, א) וחילוק נוסף מבואר בגמרא להלן, ש"הראשון נוהג כל שבעה [שבוה הכוונה היא לא רק לאיסור "חמיצו... נוהג כל שבעה", אלא שקרבן פסח ראשון הוא כזה שכלשון הגמרא "נאכל לששה" – "שאוכלין עליו מצות ששה ימים"] והשני יום אחד. החילוקים האמורים – שבין פסח ראשון ושני – באים כתוצאה ומסובב מגדרו של כל אחד מהם:

החילוק בפשטות בין פסח ראשון לפסח שני הוא: בפסח ראשון חיוב הקרבת הפסח הוא כפי שצריך להיות על פי הסדר תורה – בזמנו; בפסח שני אופן החיוב הוא שלא על פי סדר – שלא בזמנו; אלו שלא הביאו את הפסח בזמנו – אעפ"כ אין אומרים עבר יומו בטל קרבנו, אלא התורה נותנת הזדמנות להביא את הקרבן לאחר מכן. וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: ענינו של פסח שני הוא – שאין "מצב אבוד", תמיד ניתן לתקן. אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה. ואפילו "לכם", שהדבר הי' ברצונו, בכל זאת יכולים לתקן. הדבר הוא בדוגמת ההבדל שבין עבודת הצדיק לזו של הבעל תשובה: הצדיק עובד את ה' על פי דרך הישר – "אשר עשה האלקים את האדם ישר" – על פי הסדר תורה; ואילו הבעל תשובה שעבר על סדר התורה, נותן לו הקב"ה את האפשרות לתקן את העבר ולהשלים את החסר.

וכפי שאנו מוצאים את ההבדל במצב בני ישראל – בפסח ראשון ופסח שני – בפעם הראשונה:

בעת הקרבת הפסח הראשון היו בני ישראל במצב שכאילו זה עתה נולדו, כנבואת יחזקאל, אין עבירות ומאידך ישנן מצוות מילה ופסח – בדמיק חיי בדמיק חיי, מצב של צדיקים. וכפי שזה על פי ההלכה – התחלת "גירות" – ו"גר שנתגיר קטן שנולד דמי", אין

כל עבירות, ואומרים לו "ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה גו' (על) אשר באת לחסות תחת כנפיו".

מאידך גיסא פסח שני היה עבור אלו אשר "היו טמאים (ובטומאה גופא – טמא מת) לנפש אדם" – שמיתה היא על ידי חטא עין הרעת, שורש כל החטאים – ובאו בבקשה נפשית, לאחר שהודו והתוודו "אנחנו טמאים לנפש אדם – למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל". וזהו בדוגמת תשובה – ובפרטיות: וידוי, בקשת תיקון חסר, תיקון בשלימות – לא רק "להקריב" אלא גם המעלה ד"במועדו" והמעלה ד"בתוך בני ישראל".

בזה יובן גם הטעם הפנימי מדוע מצות פסח שני לא היתה באופן שהקב"ה ציווה על כך מלפני כן כפי שהוא כמעט בכל ציוויי התורה, כי אם דוקא לאחר שבני ישראל התעוררו וביקשו "למה נגרע גו'" – מכיון שהתנועה דתשובה באה בדרך כלל על ידי התעוררותו של הבעל תשובה: למרות שהוא במצב של "טמא לנפש אדם" – היפך הטהרה ועל אחת כמה וכמה שלא קדושה, הוא אינו שייך להשגת גילוי אור מלמעלה, עם כל זאת הוא מתעורר מצד עצמו – מלמטה למעלה – בתשובה.

וזהו טעם חילוקי הדינים הנ"ל בין פסח ראשון לפסח שני:

פסח ראשון – עבודת הצדיקים – אין עסק עם הרע, כיון שאת הרע דוחים. לפיכך חמץ אסור בבל יראה ובל ימצא; ולכן החג הוא שבעת ימים – היות ועבודת הצדיקים היא בסדר והדרגה, היא בגדר השתלשלות, המסודרת בז' ימים, ז' מדות וכו'.

מה שאין כן פסח שני – עבודת התשובה, שמהפכת זדונות לזכויות – לפיכך ניתן גם לברר את החמץ. ולכן "חמץ ומצה עמו בבית"; ומכיון שעבודת התשובה היא למעלה מהגבלה והשתלשלות כנ"ל, לכן הוא יום אחד בלבד – דבר המורה לא על עניין של מיעוט, אלא אדרבה, על דרגה הנעלית מהגבלה והתחלקות. וכפי שמבואר בתורה אור הטעם מדוע חג השבועות הוא יום אחד, מכיון ששבועות הוא "זמן קבלת התורה שהוא בבחינת הכתר שהוא בחינת יחידה שלמעלה מהתחלקות כו'".

(על פי לקוטי שיחות ח"י"ח ע' 118)

כסא דנחמתא

בלב כואב הננו משגרים בזה את תנחומינו הכנים לכבוד ידידנו הדגול, צנא מלא ספרא, חכו ממתקים וכולו מחמדים, חריף ובקי, דולה ומשקה, מרביץ תורה לעדרים

הגה"ח הרב 'הודה כהן הי"ו

עורך המדור 'נשמתא דאורייתא' – ביאורים מתורת חב"ד לדף היומי בגיליון 'כי קרוב'

בעקבות פטירת אביו הדגול

הגאון רבי שמעון כהן זצ"ל

מרבני ישיבת 'אור אלחנן' ומקורבם של גדולי ישראל

אלוקי הנחמות ירפא את שברכם הגדול ובהמשך לימוד והפצת תורה לעילוי נשמתו הגדולה תנוחמו ואך טוב וחסד ירדפוכם תמיד כל הימים

מערכת 'כי קרוב'

יפוצ מעיינותיך הוצה

ביקור בספריית 'מעיינותיך' / בנימין ליפקין

חג הפורים במחיצת הרבי מליובאוויטש

בסידור מחודש לפי נושאים ובתוספת כותרות ותקצירים. רובם ככולם של הדברים נאספו מתוך סדרת הענק של התועדויות הרבי, "תורת מנחם", שבה מופיעים הדברים בטעמים ובניחוחם החסידי המקורי, כפי שיצאו מפי הרבי.

האופן הארכיוני שבו מאורגנת תורתו של הרבי (בדומה לתורת רבים מאדמו"רי חב"ד לפניו), בסדרות ענק לפי סדר התאריכים והשנים בלבד, אינו מקל על הלומד למצוא בה את מבוקשו. עובדה זו, לצד ההיקף העצום מחד והגיוון הרב בתוכן ובסגנון, הובילה באופן טבעי ליצירתן של אסופות שונות, בניסיון למיין את חידושי התורה הרבים על בסיס נושא משותף.

ייחודו של ספר זה, בהוצאת "מעיינותיך", נעוץ בכך שאין הוא רק לקט של דברי תורה מתוך ההתועדות – הוא שואב את הקורא אל ההתועדות עצמה. זהו לקט שנבחר בקפידה דווקא מתוך רשימות ההתועדויות המקוריות (שרובן לא הוגהו על ידי הרבי), בטעמן ובניחוחן החסידי המקורי, כך שהלומד מתוודע לכוחה של ההתועדות כמעמד חי, כזמן של התגלות, שיש בו מיצוי של גודל היום וגודל השעה. מעתה אין הוא כלומד וכמעין בלבד, אלא כשואב מים חיים ממקורם. אין פלא אפוא שהקריאה בספר זה, כפי שהעידו רבים, איננה רק מחכימה ומעשירה אלא גם מרוממת ומחיה את הנפש.

בסדרה יצאו לאור גם הכרכים שמחת-תורה, י"ט כסלו ולקראת חג הפסח הבעל"ט – כרך לשביעי של פסח. ■

בעולמה של חסידות פורים הוא עניין רציני. החיוב לשמוח "עד דלא ידע" אינו נתינת אות להתהללות ולליצנות ריקה, אלא סולם, או שמא קרש קפיצה, לשמחה עמוקה ומופלאה שלמעלה ממדרגת הדעת. החסידות מלמדת כי לא ביום חריג של התנתקות ובריחה עסקינן, אלא במועד רב תוכן ואור שאת השפעתו יש להמשיך על פני כל ימות השנה.

בהתועדויות של ימי הפורים, לאחר שקיים בעצמו את מצוות היום, היה הרבי זי"ע נובע כמעין המתגבר. כדרכו בקודש העמיק בתוכנו ועניינו של היום עד נקודת התמצית. ברוח דברי הבעש"ט

כי "הקורא את המגילה למפרע – כעניין השייך לעבר בלבד – לא יצא", העמיד הרבי בבסיס דבריו את פסוקי המגילה, ודלה מתוכם שפע הוראות והדרכות הנוגעות היום לחייו של כל אדם מישראל. כל אחד מגיבורי המגילה לבש משמעות אקטואלית ולימד שיעור מיוחד משלו.

במעמדים אלה היה הרבי מדבר מעומק לבו על ההכרח להתרומם מן השקיעה בחומריות, מלמד לבוז למוסכמות וליהנות' של העולם הזה, והיה מורה את הדרך לבנות מחדש, דווקא מתוך עבודת "עד דלא ידע", את עומק ההבדלה וההבחנה בין "ארור המן" ל"בורך מרדכי".

טעימה מאור יקר זה ניתנת בפרקי ספר זה המביאים מבחר מדברי הרבי בהתועדויות הפורים שערך בבית מדרשו לאורך השנים,

מבצע ענק
לרגל השלמת כל הסט
מחיר מוזל ומשלוח עד הבית:

סט תורה ומועדים 13 כרכים

במקום
500 ₪ 780 ₪

סט על התורה 10 כרכים

במקום
425 ₪ 600 ₪

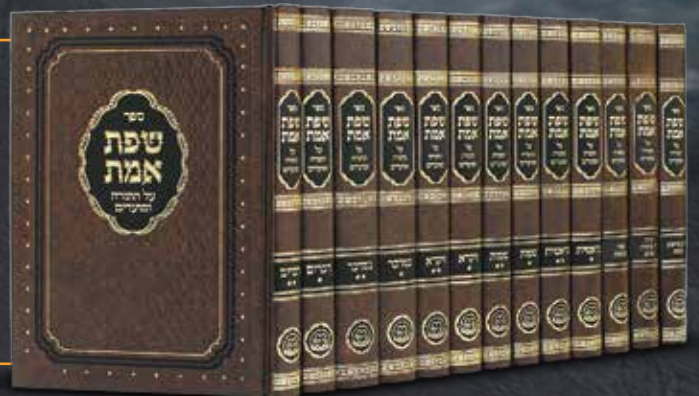
סט מועדים 3 כרכים

במקום
120 ₪ 180 ₪

ויחי אור

להאיר ולהחיות את הנפש בכל שטיקל 'שפת אמת'

יצירת המופת
שמאפשרת
לכל יהודי
להתענג על
מתיקות עומק
דברי השפת אמת

מלאכת המחשבת שיצרה את יצירת המופת הפותחת צוהר לעומק דברי 'שפת-אמת':

השוואות לספרי
קדמונים ותלמידי
הבעש"ט

הערות
וציונים
עשירים

השוואות והשלמות
מתוך 'שפת אמת'
במקומות אחרים

השלמת
הפסוקים
ולשוטת חז"ל

פיסוק
וחלוקה
לקטעים

להזמנות: 02-6429426

או במייל: 6429426@gmail.com

להזמנת מרובזות חייג: 0548491803

